

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

УНИВЕРЗИТЕТСКИ БИЛТЕН

септември 2022 година
Штип

Број 306, 15 септември 2022 година

СОДРЖИНА

РЕФЕРАТ за избор на наставник во звање насловен доцент за наставно-научната област кардиологија на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	3
РЕФЕРАТ за избор на асистент за научните области финансии и банкарство на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	12
РЕФЕРАТ за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област геофизика на Факултет за природни и технички науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	18
РЕФЕРАТ за избор на наставник во насловно звање насловен доцент/насловен вонреден професор за наставно-научната област протетика (30407) – еден извршител на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	28
РЕФЕРАТ за избор на асистент за научната област анатомија на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	46
РЕЦЕНЗИЈА на докторската дисертација под наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“, изработена од м-р Шукрије Барути, пријавена на Факултет за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	49
РЕЦЕНЗИЈА на ракописот со наслов „Јавни финансии“ од авторите вон. проф. д-р Стеван Габер и вон. проф. д-р Илија Груевски, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	52
РЕЦЕНЗИЈА на ракописот „Основи на гмо“ од вон. проф. д-р Фиданка Трајкова, Земјоделски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	57
РЕЦЕНЗИЈА на ракописот „Пазари на електрична енергија“ од вон. проф. д-р Драган Миновски, Електротехнички факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	61
ПРЕГЛЕД на наслови на теми за изработка на магистерски и специјалистички трудови одобрени од наставно-научниот совет на единицата	65

Издавач:
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Уредник на издавачка продукција: проф. д-р Лилјана Колева Гудева
Главен и одговорен уредник: проф. д-р Блажо Боев
Уредници: проф. д-р Мишко Џидров, м-р Ристо Костуранов
Лектор: Даница Гавриловска Атанасовска
Техничко уредување: Кире Зафиров
Печати: Печатница „2- Август“ - Штип
ISSN: 1857- 8497

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ КАРДИОЛОГИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр.2007-160/9 од 26.5.2022 година донесена на 30. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 26.5.2022 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во насловно звање насловен доцент за наставно-научната област кардиологија на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 29.4.2022 година и во предвидениот рок се пријави:

- **д-р Оливер Бушљетиќ**, доктор на медицински науки од научната област интерна медицина-кардиологија, вработен на Универзитетската клиника за кардиологија во Скопје.

Врз основа на приложената документација од кандидатот, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Роден на 13.6.1969 г. Основно и средното училиште завршува во Скопје, а со високо образование се стекнува на Медицинскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Дипломира во 1994 година, со просечен успех 9.8, а во 1995 година го положува државниот испит. На Универзитетската клиника за кардиологија во Скопје се вработува во 1997 година. Истата година започнува со специјализација по интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје и ја завршува во 2001 година.

Како стипендист на Европското кардиолошко здружение, во 2000 година престојува на Одделот за кардиологија во „Ospedale Riuniti di Bergamo“ во Бергамо, Италија, каде што го изведува тренингот по интервентна кардиологија.

Во 2006 година започнува со супспецијализација по кардиологија, која ја завршува во 2008 година.

Во периодот 2009-2010 година работи во Здравствената установа „Сунце“ во Загреб, Република Хрватска. Од 2010 г. до 2018 г. работи во Клиничка болница „Ацибадем Систина“ - Скопје. Таму учествува во спроведување на мерките за добивање на „Joint Commission International“ сертификат.

Од 2018 година до денес е вработен на Универзитетската клиника за кардиологија во Скопје. Поставен е за раководител на Одделот за акутна кардиолошка нега. Со својата дејност ја унапредува работата на Одделот со воведување на нова организација, нови методи и терапии, и нова оперативна програма која овозможува целосно електронско работење. Спроведува и протокол за брз прием и третман на пациенти со акутен срцев удар.

Во 2020 година ги завршува докторските студии со одбрана на докторската дисертација со наслов „Морфолошки и функционални карактеристики на левата преткомора и комора кај возрасна популација“.

Општи услови за избор:

- објавени научни трудови во референтна научна публикација;
- признаени уметнички и стручни дела, односно остварувања кои се од особено значење за афирмација на културата и уметноста во и надвор од земјава;

- потврда за познавање на најмалку еден странски јазик;
 - способност за изведување на високообразовна дејност.
1. Д-р Оливер Бушљетиќ има остварен просечен успех на трет циклус докторски студии од 8,8, завршена специјализација по интерна медицина и субспецијализација по кардиологија.
 2. Д-р Оливер Бушљетиќ е доктор на медицински науки од областа на интерна медицина – кардиологија, а неговата научноистражувачка работа е главно фокусирана на структурни интервентни срцеви процедури како балон аортна валвулопластика и транскатетер имплантација на аортна валвула, ехокардиографската проценка на пациенти со изразена аортна стеноза, интензивно лекување на критично болни со кардиоваскуларни заболувања.
 3. Има доставено сепарати од сите нејзини научноистражувачки трудови во соодветната област (законски предуслов за избор во доцент се најмалку пет научноистражувачки трудови во соодветната област во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации).
 4. Има сертификат за владеење со англиски јазик.
 5. Има препорака од двајца професори.

Посебни услови:

Бил главен истражувач во меѓународната клиничка студија „MARINER”, а учесник во друга меѓународна и друга национална клиничка студија.

Има објавено вкупно 11 научни трудови од кои 2 научни труда во научни списанија со импакт-фактор и 9 труда во меѓународни научни списанија. Има објавено голем број апстракти во зборници на трудови од конгреси во земјава и во странство. Учествува како модератор и предавач на повеќе конгреси, симпозиуми, работилници во земјава и во странство.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Оливер Бушљетиќ има реализирано повеќе стручни престои и едукации, меѓу кои:

2-12.2000 г. – како стипендист на европското кардиолошко здружение одржува тренинг по интервентна кардиологија во „Ospedale Riuniti di Bergamo”, Италија, каде што учествува во повеќе рандомизирани клинички студии;

2-4.2010 г. – ја посетува постдипломската школа за периферен васкуларен ултразвук во Загреб, Р Хрватска, и со успех го положува крајниот тест;

5.2018 г. – завршува обука за Транскаатетер аортална валвуларна имплантација и станува сертифициран оператор за ТАВИ процедури во Будимпешта, Унгарија;

9.2018 г. - Истата година престојува и на Универзитетската клиника за ангиологија во Салцбург, Австрија, за обука за интервентни периферни васкуларни интервенции.

Во 2001 година го воведува трансрадијалниот васкуларен пристап за дијагностички и интервентни коронарни процедури на ЈЗУ Клиника за кардиологија, Скопје. Овој пристап понатаму станува стандарден пристап за интервентните процедури.

Во периодот 2004-2006 година повеќе пати престојува на Одделот за кардиологија, Општа болница Задар, каде што работи на развојот на интервентната кардиологија во овој регион.

Активно е вклучен во работата на неколку комисији на ЈЗУ Универзитетска клиника за кардиологија во Скопје. Член е на Работна група за евалуација и анализа на интерни одделенија и интервентни одделенија во клинички центри за третман на срцев удар во Република Северна Македонија, при Министерство за здравство.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Во 2003 година е избран за помлад асистент по предметот Интерна медицина на Медицинскиот факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет, изведувал вежби по интерна медицина и интерна пропедевтика, на студенти по општа медицина и стоматологија. Како раководител на Одделот за акутна кардиолошка нега од 2018 г. е ментор и едукатор на специјализанти по интерна медицина, кардиологија, анестезиологија со реанимација.

Д-р Оливер Бушљетик е вклучен како едукатор на специјализанти од областа на интерната медицина и кардиологија.

Биографските и библиографски податоци на д-р Оливер Бушљетик, покажуваат дека учествувал активно на голем број обуки, работилници, конгреси и семинари од подрачјето на кардиологијата, одржани во нашата земја и надвор од нашата земја. Сето ова успешно го применува во неговата секојдневна клиничка пракса.

Д-р Оливер Бушљетик е искусен кардиолог, со 21-годишен специјалистички стаж и 14-годишен супспецијалистички стаж. Член е на Здружение на кардиолози на Северна Македонија, Хрватското здружение на кардиолози, и Европското здружение на кардиолози (ESC).

Во овој извештај се евалуирани трудовите на д-р Оливер Бушљетик публикувани во последните 5 години.

Научните трудови со кои д-р Оливер Бушљетик ги исполнува законските критериуми за избор на звање доцент се:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Година на излегување на списанието
1	Irena Rambabova-Bushljetik, Jochen Metzger, Justyna Siwy, Saso Dohcevic, Oliver Bushljetikj, Venko Filipce, Lada Trajceska, Harald Mischak, Goce Spasovski	Association of the chronic kidney disease urinary proteomic predictor CKD273 with clinical risk factors of graft failure in kidney allograft recipients	Nephrology Dialysis Transplantation, 2021	2021 IF 5,5
2	De Luca G, Cercek M, Okkels Jensen L, Bushljetikj O , Calmac L, Johnson T, Gracida Blancas M, et al.	Impact of renin-angiotensin system inhibitors on mortality during the COVID Pandemic among STEMI patients undergoing mechanical reperfusion: Insight from an international STEMI registry	Biomed Pharmacother. doi: 10.1016/j.biopha.2021.111469	2021 IF 7,18
3	Mitevska I, Bushljetikj O , Grueva E, et al.	Delayed Presentation of Acute ST Segment Elevation Myocardial Infarction Complicated with Heart Failure in the Period of COVID-19 Pandemic - Case Report	Clin Case Rep Open Access	2020

4	Bushljetikj O , Georgievska-Ismail L	Comparison of Two-Dimensional and Three-Dimensional Echocardiography in Determination of Left Ventricle Volumes and Ejection Fraction in Adult Population	Prilozi (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki)	2017
5	Bushljetikj O (1), Zafirovska Taleska B (1), Zimbakov Z (1), Arnaudova Dezulovic F (1), Rambabova-Bushljetik I (2), Spasovski G (2)	HIGH RISK PERCUTANEOUS CORONARY INTERVENTION OF LEFT MAIN BIFURCATION STENOSIS IN A PERITONEAL DIALYSIS PATIENT	CONTRIBUTIONS. Sec. of Med. Sci.	2021
6	Bushljetikj O (1), Ljubica Georgievska-Ismail Lj (2)	CORRELATION OF MEASUREMENT OF LEFT ATRIAL VOLUMES WITH TWO- AND THREE-DIMENSIONAL ECHOCARDIOGRAPHY IN ELDERLY	Physioacta	2018
7.	Bushljetikj O , Zdravkovski I, Manev N, Zimbakov Z	CAROTID ARTERY STENTING OF INTERNAL CAROTID ARTERY "NEAR OCCLUSION" STENOSIS – CASE REPORT	JMS	2021
8.	Saso Dohcev, Sotir Stavridis, Aleksandar Trifunovski, Dimitar Trajkovski, Oliver Bushljetikj , Goce Spasovski	COVID infection as devastating post-transplant complication	BANTAO Journal	2020
9.	Elena Grueva Nastevska, Irina Kotlar, Elma Kandic, Vladislav Gruev, Ana Chelikikj, Emilija Lazarova, Irena Mitevaska, Oliver Busljetic	Fulminant Myocarditis in COVID-19 – case report	Macedonian Pharmaceutical Bulletin (Mac. Pharm.Bull.)	2021
10	Frosina Arnaudova Dezhulovikj, Savetka Paljoskovska Jordanova, Danica Petkovska Spirova, Oliver Busljetic , Zan Zimbakov	Deep vein thrombosis of the upper extremities due to sport injury – a case report	Mak Med Pregled	2021
11	D Kitanoski, A Postadzhhiyan, V Velchev, N Stoyanov, Z Zimbakov, I Spiroski, S Kedev, O Bushljetik	Distal Radial Access. Occlusion of the radial artery after percutaneous coronary intervention with radial access	Bulgarian cardiology tom XXVII	2021

Листа на трудови и евалуација на трудовите за избор на д-р Оливер Бушљетик (публикувани во последните 5 години)

Трудови со оригинални научни резултати објавени во меѓународни списанија:

1. Irena Rambabova-Bushljetik, Jochen Metzger, Justyna Siwy, Saso Dohcevic, Oliver Bushljetikj, Venko Filipce, Lada Trajceska, Harald Mischak, Goce Spasovski. Association of the chronic kidney disease urinary proteomic predictor CKD273 with clinical risk factors of graft failure in kidney allograft recipients, *Nephrology Dialysis Transplantation*, 2021; <https://doi.org/10.1093/ndt/gfab297>

Во овој труд е направена анализа на СКД273 уринарен протеомичен класификатор, кај 53 бубрежно-трансплантирани пациенти, за следење на прогресија на влошување на функција на графт. Вредноста на СКД273 уринарниот протеомичен класификатор на 24 месеци по трансплантација покажал умерена инверзна корелација со функцијата на графот изразена преку вредноста на гломеруларна филтрациона рата и силна корелација со загубата на графот. Овој труд дава придонес во издвојување на СКД273 како прогностички маркер за долгорочната функцијата на бубрежниот графт.

2. De Luca G, Cercek M, Okkels Jensen L, **Bushljetikj O**, Calmac L, Johnson T, Gracida Blancas M, et al. Impact of renin-angiotensin system inhibitors on mortality during the COVID Pandemic among STEMI patients undergoing mechanical reperfusion: Insight from an international STEMI registry. *Biomed Pharmacother*. 2021 Jun;138:111469. doi: 10.1016/j.biopha.2021.111469.

Поради сомнение за можна интерреакција на КОВИД-19 инфекцијата и инхибитори на ренин-ангиотензин системот, направена е субанализа на пациентите од ISACS-STEMI COVID-19 регистарот. Направена е анализа кај 62 пациенти со КОВИД-19 и акутен срцев удар со елевација на СТ сегментот, кај кои е направена примарна перкутана транслуминална коронарна ангиопластика. Резултатите покажале дека давањето на инхибитори на ренин-ангиотензин системот кај овие пациенти немало влијание на смртноста.

3. Mitevska I, **Bushljetikj O**, Grueva E, et al. Delayed Presentation of Acute ST Segment Elevation Myocardial Infarction Complicated with Heart Failure in the Period of COVID-19 Pandemic - Case Report. *Clin Case Rep Open Access*. 2020;3(2):147.

Во трудот е прикажан случај на 47-годишен маж со акутна градна болка, кој во време на пандемија на КОВИД-19 не побарал медицинска помош во првите часови по почеток на тегобите. Подоцнежното иследување покажува електрокардиографски промени за акутен срцев удар со елевација на СТ сегментот и ехокардиографски наод на значаен испад во кинетика на левата комора со тешко намалување на ејекционата фракција. Направена е коронарографија и поставен стент на предната меѓукоморна артерија. Овој труд го покажува проблемот на доцна пријава на пациентите со срцев удар во време на КОВИД-19 пандемија и последиците по срцевата функција од ваквата доцна презентација.

4. **Bushljetikj O**, Georgievska-Ismail L. Comparison of Two-Dimensional and Three-Dimensional Echocardiography in Determination of Left Ventricle Volumes and Ejection Fraction in Adult Population. *Prilozi (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki)*. 2017 Dec 1;38(3):105-112.

Трудот го испитува совпаѓањето на мерењата на лево-коморните волумени и ејекциона фракција помеѓу дводимензионалната и тродимензионалната ехокардиографија. Мерењата со двете методи, направени истовремено кај 52 пациенти постари од 65 години, покажаа висока репродукцибилност на мерењата. Притоа со тродимензионалната ехокардиографија се мерат сигнификантно поголеми вредности на волумени на левата комора. Не се доби статистички значајна разлика во пресметаната ејекциона фракција, помеѓу двете методи.

5. **Bushljetikj O** (1), Zafirovska Taleska B (1), Zimbakov Z (1), Arnaudova Dezulovic F (1), Rambabova-Bushljetik I (2), Spasovski G (2). HIGH RISK PERCUTANEOUS CORONARY INTERVENTION OF LEFT MAIN BIFURCATION STENOSIS IN A PERITONEAL DIALYSIS PATIENT. *CONTRIBUTIONS. Sec. of Med. Sci., XLII 2, 2021 MASA*

Комплексната коронарна артериска болест е водечка причина за смртност кај пациентите во краен стадиум на бубрежна слабост. Презентираме случај на пациент на перитонеална дијализа, пред процедура третиран со прасутрел и ацетилсалицилна киселина како моќна двојна анти тромбоцитна терапија (ДАТТ), кој бил подложен на високоризична перкутана коронарна интервенција (ПКИ), поради стеноза на бифуркација на главното стебло на левата коронарна артерија. Изведена е техника на стентирање на бифуркација „Double-Kiss-Crush“. Овој случај обезбедува дополнителни податоци за третманот на оваа група пациенти, кои често се исклучени од рандомизирани клинички студии, а се чести во кардиоваскуларната практика. Помага и во унапредувањето на третманот со ПКИ, заедно со истражување на безбедноста на потентната ДАТТ во оваа група, која е подложна и на исхемија и на крвавење и претставува голем предизвик во одлуката за третман.

6. **Bushljetikj O** (1), Ljubica Georgievska-Ismail Lj (2). CORRELATION OF MEASUREMENT OF LEFT ATRIAL VOLUMES WITH TWO- AND THREE-DIMENSIONAL ECHOCARDIOGRAPHY IN ELDERLY. *Physioacta* 2018;12(2):63-71.

Тродимензионалната ехокардиографија има значајни предности во споредба со дводимензионалната ехокардиографија во одредување на волумените на срцевите шуплини. Во трудот се прикажани резултатите од мерењата на волумените на левата преткомора, кај 40 пациенти постари од 65 години, и потоа е направена анализа на интраобзервер репродукцибилноста на двете методи, корелација на добиените резултати. Трудот покажа дека двете методи имаат висока репродукцибилност и значајно поголеми вредности на измерените волумени на левата преткомора со тродимензионална ехокардиографија во споредба со дводимензионалната ехокардиографија.

7. **Bushljetikj O**, Zdravkovski I, Manev N, Zimbakov Z. CAROTID ARTERY STENTING OF INTERNAL CAROTID ARTERY “NEAR OCCLUSION” STENOSIS – CASE REPORT. *JMS* 2021; 4(1):145-149

Во овој труд е прикажан случај на „near-occlusion“ стеноза на интерна каротидна артерија, која во секојдневната работа често се дијагностицира како „обична“ високостепена стеноза на каротидна артерија. Прикажаниот случај е успешно каротидно стентирање, преку трансрадијален васкуларен пристап, со оптимален ангиографски резултат и без невролошки компликации. Овој случај оди во прилог дека каротидното стентирање може да биде начин на третман на овој тип на стеснување.

8. Saso DohceV, Sotir Stavridis, Aleksandar Trifunovski, Dimitar Trajkovski, **Oliver Bushljetikj**, Goce Spasovski. COVID infection as devastating post-transplant complication. *BANTAO Journal* 2020;18(1):43-47

Во трудот е прикажан случај на пациент со трансплантација на бубрег, со последователни васкуларни компликации кои биле хируршки третирани. Во раниот постоперативен третман пациентот заболува од КОВИД-19 и покрај интензивното лекување компликацијата завршува летално. Овој случај покажува дека КОВИД-19 може да биде смртоносна компликација кај трансплантирани болни, со имunosупресивна терапија.

9. Elena Grueva Nastevska, Irina Kotlar, Elma Kandic, Vladislav Gruev, Ana Chelikikj, Emilija Lazarova, Irena Mitevska, **Oliver Busljetic**. Fulminant Myocarditis in COVID-19 – case report. *Macedonian Pharmaceutical Bulletin (Mac.Pharm.Bull.)* 2021. 67(1)

Трудот прикажува случај на 73-годишен маж со анамнеза за шеќерна болест и артериска хипертензија, хоспитализиран во тешка клиничка општа состојба, хемодинамски нестабилен, со високи вредности на срцеви биомаркери и неспецифични електрокардиографски промени. Позитивен КОВИД-19 тест. Поставена дијагноза за фулминантен вирусен миокардитис со ехокардиографски преглед кој покажа значајно намалување на систолната функција, со глобална хипокинезија и глобален миокарден деформитет на левата комора од -6. Овој труд го прикажува текот на дијагностицирање на миокардитис во услови на КОВИД-19 пандемија, кога е лимитиран пристапот до стандардните дијагностички методи за миокардитис.

10. Frosina Arnaudova Dezhulovikj, Savetka Paljoskovska Jordanova, Danica Petkovska Spirova, **Oliver Busljetic**, Zan Zimbakov. Deep vein thrombosis of the upper extremities due to sport injury – a case report. Mak Med Pregled 2021;75(1):97-101.

Целта на авторите на овој труд е преку приказ на случај да се даде осврт на длабока венска тромбоза на горни екстремитети како резултат на спортска повреда. Пациентот по дијагностицирана повреда на раката е хоспитализиран поради болка, оток, црвенило на десната рака (од рамен појас до подлактица). Ултрасонографијата покажала длабока венска тромбоза, по што пациентот е успешно лекуван со орална антикоагулантна терапија. Оваа состојба е сè почеста кај младите спортисти и затоа е значајна контролата на венската циркулација при појава на повреди и симптоматологија.

11. D Kitanoski, A Postadzhhiyan, V Velchev, N Stoyanov, Z Zimbakov, I Spiroski, S Kedev, **O Busljetik**. Distal Radial Access. Occlusion of the radial artery after percutaneous coronary intervention with radial access. Bulgarian cardiology tom XXVII, 2021, No 4. Doi: 10.3897/bgcardio.27.e76435

Во овој труд е направена анализа на честотата на оклузија на радијалната артерија при перкутани коронарни интервенции, при дистален радијален васкуларен пристап и класичен радијален пристап. Еден месец по интервенцијата кај 252 пациенти, доплер-ултрасонографијата покажала дека за разлика од наодот на радијална оклузија кај 8 пациенти со класичен радијален пристап, не е регистрирана оклузија кај ниту еден од пациентите со дистален радијален пристап.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Д-р Оливер Бушљетиќ е активно вклучен во стручно-апликативната работа на Одделот за акутна кардиолошка нега на ЈЗУ Универзитетска клиника за кардиологија - Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата на приложените документи, како и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија е едногласна во оценката дека со целокупната своја досегашна работа д-р Оливер Бушљетиќ има голем придонес во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Согласно со претходно изнесеното, како и во согласност со Законот за високо образование, Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, Комисијата со особено задоволство му предлага на **Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да го избере д-р сци. Оливер Бушљетиќ во насловно звање насловен доцент за наставно-научната област кардиологија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Борче Петровски, претседател, с.р.

Проф. д-р Силвана Јованова, член, с.р.

Доц. д-р Тања Ангешева, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Избран за асистент	15				15
	ВКУПНО		15			15
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		Број	поени	Број	поени	
	Научен труд објавен во списание со ИФ (прв автор, втор автор, останати автори) (15/10/5)					
	Труд со реден број 1,2 – останати автори (2 x 5 x 0,7 = 7)	2 x 5 x 0,7 = 7		7		7

	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) (9/6/3) Труд под реден број 4,5,6 и 7 – прв автор (4 x 9) Труд со реден број 3 – втор автор (1x6) Труд со реден број 8,9,10 и 11 – останати автори (4 x 3 x 0,7)	$4 \times 9 = 36$ $1 \times 6 = 6$ $4 \times 3 \times 0,7 = 8,4$	50,4			50.4
	Одбранета докторска дисертација	8	8			8
	Одбранет постдокторски труд или одбранета специјализација		6			6
	Студиски престој во странство	8	8			8
	Вкупно					79.4
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјата		Во странство		
		број	поени	број	поени	
	Член на Работна група за евалуација и анализа на интерни одделенија и интервентни одделенија во клинички центри за третман на срцев удар во Република Северна Македонија	1 x 3	3			3
	JCI акредитација на КБ „Систина Аџибадем“ - Скопје	1 x 2	2			2
	Вкупно		5			5
	ВКУПНО					87.4
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					99,4

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА АСИСТЕНТ ЗА НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ
ФИНАНСИИ И БАНКАРСТВО НА ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1202-83/7 од 6.7.2022 год. донесена на 221. седница на ННС на Економски факултет, одржана на 5.7.2022 година, определени сме за членови на Рецензентската комисија за избор на еден асистент за научните области финансии и банкарство на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Комисијата работеше во следниот состав:

- **д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска**, редовен професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, претседател;
- **д-р Емилија Митева-Кацарски**, вонреден професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, член;
- **д-р Марија Гогова-Самоников**, вонреден професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 15.6.2022 година и во предвидениот рок се пријави м-р Мила Митрева.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Економски факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

М-р Мила Митрева е родена на 28.3.1996 година во Штип. Основно образование завршува во ОУ „Ванчо Прке“ во Штип во 2010 година. Средно образование завршува во Гимназијата „Славчо Стојменски“ во Штип во 2014 година. Кандидатката во 2014 г. се запишува на прв циклус академски студии од областа на бизнис студии (сметководство и финансии) на Универзитетот Шефилд и дипломира на истиот факултет во 2017 година со просек 8,54. Во 2017 година се запишува на втор циклус академски студии на Универзитетот Шефилд на отсек Банкарство и финансии, каде што во 2019 година се стекнува со научен степен магистер на науки од областа на банкарство и финансии, со просечна оценка 9,27, со тема на магистерскиот труд „Financial System Development and its association with the State Governance aspects for all transition economies“. Во текот на постдипломските студии се вбројува помеѓу 15-те најдобри студенти од нејзината генерација, каде што е назначена на „Head List“ на факултетот. Во учебната 2017/2018 година се запишува на втор циклус академски студии, насока МБА-менаџмент на Економскиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“, каде што во 2019 г. ги завршува студиите со просечна оценка 9,93. Темата на одбранетиот магистерски труд е „Влијанието на трансформациското лидерство врз стратегијата на развој на организацијата“.

М-р Мила Митрева го продолжува своето образование на трет циклус студии во 2020 година на Економскиот факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во научната област економски науки - отсек Финансии. По успешно положување на сите испити на 29.3.2022 донесена е Одлука за прифаќање на тема за изработка на докторската дисертација „Влијанието на институционалните инвеститори врз пазарот на капитал и економскиот раст“. Во моментот кандидатката е во фаза на изработка на докторскиот труд.

Во поглед на работното искуство, кандидатката во периодот од август 2017 година до септември истата година работи како помошник во Секторот за кредитни и дебитни картички во НЛБ Тутунска банка, филијала Штип. Од септември 2018 год. до 2019 година работи во Агрофила Дооел Штип, како административен и технички секретар и раководител на производниот процес. Од декември 2019 година до денес м-р Мила

Митрева работи како асистент на Економскиот факултет при УГД на предмети од област финансии и банкарство. Кандидатката поседува сертификати за познавање на англиски (IELTS) и германски јазик (DAAD) и потврда за завршено образование на англиски јазик. Поседува и вештини за јавно говорење, стекнато преку учество во клуб за дебатирање и присуство на многу конференции, за кои поседува соодветни сертификати.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Кандидатката м-р Мила Митрева својата наставно-образовна дејност ја започнува како асистент на Економскиот факултет-УГД во декември 2019 година, по предметите Основи на финансии, Сметководство на финансиски институции, Јавни финансии, Макроекономија и Финансиски менаџмент. Главните активности вклучуваат одржување на вежби, проверка на семинарски и колоквиуми, тестатор на колоквиуми и испити и подготовка на материјали за вежби. Покрај овие активности кандидатката била вклучена во организацијата на конференции и проекти, издавање на годишни зборници, изработка на елаборати, учествување и презентација на различни настани организирани на факултетот, како и промовирање на Економскиот факултет.

Кандидатката е назначена за член на Комисијата за промоција на Економскиот факултет, на Уписната комисија за уписите во учебната 2020/2021 г., како и во Комисијата за распишување на избори за претседател и членови на Факултетското студентско собрание на Економскиот факултет.

М-р Мила Митрева во текот на 2020 година била вклучена во работната група за изработка и поднесување на апликација за признавање на испити и акредитација на факултетот од страна на меѓународната асоцијација ACCA (Association of Chartered Certified Accountants-London).

Во 2020 година е додадена како член на Издавачкиот совет на Годишниот зборник на Економскиот факултет и член на Уредувачкиот одбор на списанието Journal of Economics.

Во 2021 година м-р Мила Митрева членува во организацискиот одбор на Третата меѓународна конференција за бизнис, економија и финансии (ICBEF): „Економски и социјални импликации од ковид-19 предизвици и предлози за надминување“, организирана од страна на Економскиот факултет.

Кандидатката во 2021 година била член на Организацискиот одбор на настанот „Биди претприемач“, реализиран во рамки на Глобална недела на претприемништвото, организиран од страна на Економскиот факултет-УГД.

Во 2021 година м-р Мила Митрева учествува со свој говор на работилницата за претприемништво „Beyond Silicon Valley – Growing Entrepreneurship in a Time of Crisis“, во организација на Економскиот факултет, УГД, ЦЕФЕ Македонија, Американската амбасада во Скопје и Универзитетот Case Western Reserve University (CWRU) од Кливленд-САД.

Кандидатката во 2021 година во соработка со ЦЕФЕ Македонија учествува во истражување и подготовка на извештај на тема „Rapid Appraisal of Corona Impact (RACI)“. Истата година учествува и на „X International Economic Forum-Eurasia-the territory of the future“, на која го промовира Економскиот факултет, УГД, и добива сертификат.

Кандидатката во 2021 година учествува на Летната школа организирана од страна на Економскиот факултет-УКИМ, со презентација на истражување на тема „The adoption of e-commerce trends and the financial performance of SMEs in the Balkan region“

Во 2021 година м-р Мила Митрева учествува на „VIII REDETE Conference NIS 2021“, со презентација на трудот со наслов „Consumer media habits versus media investment trends during Covid-19“.

Кандидатката во 2021 година учествува на конференцијата „14th Crisis Management days-University of Applied Sciences Velika Gorica“ со презентација на труд „The world economic and financial crisis caused by the Covid-19 pandemic and the impact on accounting information system“.

М-р Мила Митрева во 2021 година учествува на конференцијата „ICBEF”, организирана од Економскиот факултет, УГД - Штип, со презентација на трудот „The upcoming recession due to Covid19 and its impact on economic growth and digital transformation in the Balkan region”.

Кандидатката во 2021 година на настанот Глобална недела на претприемништво презентираше на тема „Ако нема пари - создади. Иновативни начини на финансирање на новите бизниси”.

Во 2022 година била член на Организацискиот одбор на настанот „Биди економист”, организиран од страна на Економскиот факултет-УГД.

Кандидатката во 2022 година учествуваше на конференцијата „5. Меѓународна научна конференција - Предизвиците во туризмот и бизнис логистиката во 21 век“, со презентација на труд на тема „The capital market as a driver of economic growth with an emphasis on institutional investors investments”.

М-р Мила Митрева во 2022 година учествува на конференцијата „International Scientific Conference: *Contemporary challenges of economic growth and sustainability of businesses*”, со презентација на труд на тема „Investment trends of institutional investors”.

Кандидатката м-р Мила Митрева има објавено повеќе научноистражувачки трудови во домашни и меѓународни списанија:

1. **Mitreva Mila** (2022) [The capital market as a driver of economic growth-with an emphasis on institutional investors investments](#). Challenges of Tourism and Business Logistics in the 21st century ISCTBL 2022, 5 (1). pp. 101-108.

Целта на овој труд е да се прикаже врската помеѓу пазарите на капитал и економскиот раст, преку спроведување на емпириска анализа. Постоечката литература покажува дека пазарот на капитал ги промовира економските активности, токму затоа во овој труд како зависна варијабла е земен растот на БДП, а како независна пазарната капитализација. Резултатите од истражувањето покажуваат дека пазарната капитализација е значајна варијабла која има позитивен ефект врз економскиот раст во ЕУ. Институционалните инвеститори исто така имаат позитивен ефект врз економскиот раст и колку се поразвиени пазарите на капитал, толку повеќе се зголемува инвестициската активност на институционалните инвеститори.

2. Koleva Blagica and **Mitreva Mila** (2022) [The world economic and financial crisis caused by Covid-19 pandemic and the impact on accounting information system](#). Journal of Annals of Disaster Risk Science, 4 (1-2). ISSN 2623-8934

Ковид пандемијата остави сериозни економски последици во светот, со значителна деловна нестабилност. Токму затоа, брзата реакција од деловните субјекти и нивната флексибилност беа клучни за надминување на овие последици. Донесувањето на соодветни деловни одлуки, пред сè, треба да обезбеди елиминирање на сите поголеми пазарни ризици, како и соодветно приспособување на современото пазарно опкружување. Ваквите деловни одлуки треба да се засноваат на сигурни и квалитетни сметководствени информации кои произлегуваат од сметководствениот информациски систем. Правилно поставен сметководствен и информациски систем е добра почетна точка за обезбедување на релевантни информации, кои се неопходни за донесување адекватни деловни одлуки и елиминирање на опасностите и ризиците кои доаѓаат со интензивните промени на пазарот.

3. **Mitreva Mila** and Arsova Monika and Jovanov Tamara (2022) [Digital marketing and the potential for financial growth of small and medium-sized businesses](#). Journal of Economics, 7 (1). ISSN 1857-9973

Целта на овој труд е да обезбеди подобро разбирање на значењето и важноста на дигиталниот маркетинг. Имајќи предвид дека големите организации обично се од интерес кога станува збор за развивање и анализа на маркетинг теоријата, овој труд се фокусира на малите и средни претпријатија. Маркетинг практиките се разликуваат помеѓу големите и малите компании, што е причина за подобро разбирање на маркетинг практиките и

маркетингот планирањето кое може да им помогне на МСП во зголемувањето на нивните перформанси.

4. Arsova Monika and **Mitreva Mila** and Temjanovski Riste (2022) [*Interrelationship between marketing activities and the financial performance of Huawei*](#). Journal of Economics, 7 (1). ISSN 1857-9973

Кога станува збор за информатичката технологија, односно брзиот раст и развој на оваа индустрија, се бара од компаниите кои се дел од неа постојано да се натпреваруваат со моќната и широко распространета конкуренција. Компаниите како Huawei се во постојана трка со времето, конкуренција од целиот свет и секако задоволување на желбите на потрошувачите. За да постигне добри финансиски резултати, неопходно е постојано да ја развива својата стратегија и да инвестира во маркетинг алатки. Преку маркетингот компанијата ќе може да допре до потрошувачот, да го привлече и секако да го задржи. На тој начин добивката ќе се зголеми и финансиските резултати ќе се движат во позитивна насока.

5. **Mitreva Mila** and Arsova Monika and Jovanov Tamara and Fotova Cikovikj Katerina (2022) [*Consumer media habits of emerging adults vs. media investment trends of companies during Covid-19*](#). 8th REDETE Conference.

Овој труд ги анализира навиките за користење медиуми од страна на потрошувачите во периодот на ковид-19 од една страна и трендовите на инвестирање во различни медиуми за маркетинг цели, од друга страна. Анализата е спроведена преку онлајн прашалници (преку Google обрасци) на примерок од 284 испитаници од генерацијата Z (возрасни кои се појавуваат). Овој труд става акцент на два вида медиуми - телевизијата како традиционален медиум и Фејсбук како социјален медиуми. Имајќи ја предвид анализата на преференциите на потрошувачите, овој труд може да им помогне на компаниите во донесувањето информирани и подобри одлуки за маркетинг инвестиции во тековната и идна криза.

6. Angelova Biljana and Koleva Blagica and **Mitreva Mila** (2021) [*Cost management method for increasing the profitability of enterprises, with reference to the production SMEs in the Republic of North Macedonia*](#). Journal of the institute of Economics, 23 (2-3/21). pp. 6-18. ISSN 1857-7741

Целта на овој труд е да се анализира методот на управување со трошоците. Притоа, глобализираниот свет во кој работат компаниите постојано ги менува условите под кои тие ги извршуваат своите активности, ги нудат своите производи/услуги и управуваат со трошоците. Овој притисок влијае на профитабилноста на компаниите и затоа е потребно да се најде начин на балансирање на основата помеѓу трошоците и профитот, што понатаму претставува еден од главните фактори на успех.

7. Gogova Samonikov Marija and **Mitreva Mila** and Veselinova Elena and Davcev Ljurco (2021) [*Perception and changes for E-banking among young people in the country-the period of the Corona crisis*](#). Journal of Economics, 6 (2). pp. 1-8. ISSN 1857-9973

Овој труд опфаќа анализа за електронското банкарство за време на ковид пандемијата. Овој труд е напишан врз основа на анкета спроведена меѓу младите во Штип, Македонија, за нивните познавања од банкарството и нивните предвидувања за електронско банкарство. Беа интервјуирани вкупно 202 лица и нивните одговори беа интерпретирани врз основа на статистичка анализа. Заклучокот на овој труд треба да се заснова на ставовите на младите за електронското банкарство и неговата иднина. Врз основа на нив треба да се даде прогноза за идните трендови на електронското банкарство во економското закрепнување на Македонија. Користени се методи на анализа, споредби и статистички пресметки за да се прикаже реалната слика за моменталната состојба.

8. Koleva Blagica and **Mitreva Mila** (2021) [*Strategies for dealing with stressful situations among N. Macedonian accountants caused by Covid 19*](#). Management and Education, 17 (1). pp. 14-18. ISSN 13126121

Сметководствената професија која е крвотокот на економијата и сите нејзини економски процеси, во моментот е под огромен притисок од пандемијата.

Следствено, сите сметководители се многу притиснати од кратки рокови и поголем стрес во споредба со претходните години. Затоа, целта на овој труд е да ги анализира главните причини за стресот што доаѓа од пандемијата ковид-19.

9. **Mitreva Mila** and Koleva Blagica (2021) [*The upcoming recession due to Covid 19 and its impact on economic growth and the digital transformation in the Balkan region.*](#) Journal of Economics, Special Issue. pp. 135-144. ISSN 1857-9973

Целта на овој труд е да се оценат главните фактори кои влијаеја на економскиот раст во балканскиот регион за време на корона кризата и причината што придонесе за дигитална трансформација на овие земји.

10. Bezovski Zlatko and Davcev Ljupco and **Mitreva Mila** (2021) [*Current adoption state of cryptocurrencies as an electronic payment method.*](#) Management Research and Practice, 13 (1). pp. 44-50. ISSN 2067-2462

Во овој труд се испитува моменталната состојба на усвојување на биткоин и другите криптовалути како средства за онлајн плаќање. Главната цел на истражувањето беше да се постави почетна точка за дополнително истражување кое се однесува на главните прашања за усвојување на оваа перспективна технологија.

11. Bezovski Zlatko and Davcev Ljupco and **Mitreva Mila** (2021) [*Main Issues for Adoption of Cryptocurrencies as Payment Means.*](#) Knowledge - International Journal (KIJ), 48 (1). pp. 53-58. ISSN 1857-923X

Ова истражување ја дополнува постоечката литература за криптовалути и студии за блокчејн преку идентификување, сумирање и предвидување на можни решенија за понатамошно прифаќање на криптовалутите. Освен за академски истражувачи, оваа студија може да послужи како референца за развивачите на блокчејн, застапниците на криптовалутите и креаторите на политиките.

12. Jovanov Tamara and Cabuleva Kostadinka and **Mitreva Mila** (2020) [*Theory of planned behavior: Personal attitude and perceived behavioral control as key determinants in creation of entrepreneurial societies and social inclusion of young people.*](#) Balkan Social Science Review, 15 (15). ISSN 1857-8772

Овој труд ги испитува основните варијабли од Теоријата на планирање однесување со цел да ги објасни претприемачките намери на 317 млади луѓе (студенти по економија и бизнис). Со цел да се придонесе за развојот на претприемачките општества и да се зголеми социјалното вклучување на младите преку самовработување, креаторите на политики и научната заедница треба да бараат понатамошни одговори за основните фактори кои ја попречуваат претприемачката намера во економиите во транзиција.

13. **Mitreva Mila** and Miceski Trajko (2019) [*Улогата на трансформациското лидерство врз креирање на стратегијата на развој на организацијата.*](#) Годишен зборник Економски факултет, 17. pp. 7-25.

Во овој труд се опфатени современите погледи кон трансформациското лидерство, базирано на харизматичност, неговата улога во организациите за иновирање, т.е. креирање на успешна стратегија на развој на организацијата, направено емпириското истражување за согледување на состојбите за постоење на трансформациско лидерство во организациите преку анализирање на исказите на испитуваните менаџери и вработени и истите прикажани преку табеларни, графички и пресметковни приоди.

Опитите законски, како и посебните услови (согласно со Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на УГД Штип) кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во соработничко звање асистент се:

1. Има завршено прв и втор циклус на академски студии со најмалку 300 ЕКТС кредити - кандидатката Мила Митрева има завршено прв циклус студии од областа

- сметководство и финансии и втор циклус студии во областа банкарство и финансии и MBA-менаџмент со што се стекнала со вкупно 300 ЕКТС кредити од завршен прв и втор циклус на студии.
2. Има стекнато назив магистер од соодветната област – Кандидатката Мила Митрева има приложено Решение за признавање и еквиваленција на високообразовна квалификација стекната во странство, издадено од Министерство за образование и наука на РСМ, според кое кандидатката има завршен втор циклус магистерски студии и стекнат научен степен магистер на науки од областа банкарство и финансии. Кандидатката исто така поседува диплома од Универзитет „Гоце Делчев“, со стекнат академски назив магистер по науки од областа MBA менаџмент.
 3. Има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на првиот циклус и вториот циклус на академски студии посебно - на првиот циклус студии кандидатката Мила Митрева има остварен просечен успех од 8,54, а на втор циклус на студии просечниот успех изнесува 9,27 при Универзитетот Шефилд и просечна оценка од 9,93 при УГД.
 4. Има познавање на најмалку еден странски јазик – кандидатката има приложено потврда за познавање на англиски јазик – IELTS и потврда за завршено високо образование на англиски јазик, како и потврда за познавање на германски јазик – DAAD.
 5. Има објавено минимум еден научен труд – кандидатката Мила Митрева има објавено повеќе научноистражувачки трудови во меѓународни и домашни списанија, како и учество на различни конференции и проекти (13 труда, учество на 5 конференции и 2 проекта). Сите публикувани трудови се достапни на е-репозиториумот на УГД: <https://eprints.ugd.edu.mk/view/creators/Mitreva=3AMila=3A=3A.html>
 6. Показува способност за наставно-научна дејност – Приложениот магистерски труд од страна на кандидатката Мила Митрева со наслов: „Financial system development and its association with the State Governance aspects for all transition economies” и „Влијанието на трансформациското лидерство врз стратегијата на развој на организацијата” претставува доказ за научноистражувачки капацитети и способности на кандидатката.
 7. Две препораки од професори – кандидатката има приложено 2 препораки издадени од професори на Економскиот факултет при УГД.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на приложената документација од страна на кандидатката м-р Мила Митрева по распишаниот Конкурс за избор на еден асистент во научните области банкарство и финансии на Економскиот факултет при УГД, Рецензентската комисија го заклучи следното: кандидатката Мила Митрева ги исполнува општите и посебните законски услови во однос на распишаниот Конкурс.

Според гореизнесеното, Комисијата има особена чест и задоволство да му предложи на **Наставно-научниот совет на Економскиот факултет при УГД во Штип да ја избере м-р Мила Митрева во соработничко звање асистент во научните области банкарство и финансии.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска, редовен професор, претседател, с.р.
 Д-р Емилија Митева-Кацарски, вонреден професор, член, с.р.
 Д-р Марија Гогова-Самоников, вонреден професор, член, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА
ОБЛАСТ ГЕОФИЗИКА НА ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИРОДНИ И ТЕХНИЧКИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1702-162/3 од 1.7.2022 година, донесена на 41. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за природни и технички науки, одржана на 30.6.2022 година, формирана е Рецензентска комисија за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област геофизика на Факултетот за природни и технички науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, во состав:

- **д-р Ненад Новковски**, редовен професор на Природно-математички факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, наставно-научна област физика, **претседател**;
- **д-р Гоше Петров**, редовен професор на Факултет за природни и технички науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, наставно-научна област геотектоника и регионална геологија, **член**;
- **д-р Драгана Черних**, редовен професор на Природно-математички факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, наставно-научна област сеизмологија, **член**.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 15.6.2022 година и во предвидениот рок се пријави кандидатот:

- **д-р Марјан Делипетрев**, вонреден професор на Факултетот за природни и технички науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Врз основа на приложената документација од кандидатот, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за природни и технички науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Марјан Делипетрев е роден 21.8.1981 година во Штип. Основното образование го завршува во ОУ „Ванчо Прке“, а во 1996 година се запишува во средно училиште Гимназија „Славчо Стојменски“ – Штип и го завршува во 2000 година. Се запишува на Рударско-геолошкиот факултет на насоката Геологија, Оддел за геофизика. Факултетот го завршува во 2005 год. со просечна оценка 9,26.

Како дипломиран со највисок просек од генерацијата е награден со инженерски прстен, кој го доделува претседателот на државата.

Во 2005 година се запишува на постдипломски студии на Катедрата за геофизика на Рударско-геолошкиот факултет во Штип. По успешно положените испити со просек 9,75 предвидени според програмата, на Наставно-научниот совет е прифатена магистерската тема со наслов „Геомagnetно поле на Република Македонија“. Во 2007 година се стекнува со звањето магистер на технички науки.

Во 2007 година пријавува докторат на Природно-математичкиот факултет во Скопје на Институтот по физика. По успешната одбрана на докторскиот труд со наслов „Структура на геомagnetното поле на територијата на Република Македонија“, во 2011 година се стекнува со звањето доктор на физички науки. За време на студирањето учествува во повеќе научни и апликативни проекти. Од посебен значење е учеството во Темпус проектот „Геомagnetни мерења и стандарди за квалитет“ и НАТО проектот „Нови податоци за магнетното поле во Република Македонија за зголемување на сигурноста на аеродромите“. Учесник е во подготовка за неколку меѓународни проекти ФП7 „Изградба на геомagnetна опсерваторија и магнетно-сеизмички истражувања во Република Македонија“.

Во 2007 година е избран за помлад асистент на Рударско-геолошкиот факултет. Во 2010 г. е избран како асистент, во 2012 г. како доцент и во 2017 г. како вонреден професор на Универзитет „Гоце Делчев“.

Во моментот е вработен како вонреден професор во Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип на Факултетот за природни и технички науки, на Институтот за геологија, на Катедрата за геологија и геофизика. До сега има објавено повеќе од 50 трудови во списанија и симпозиуми. Има објавено книга „Општа геологија“ со ISBN: 978-608-244-132-2, број на страници: 261, издадена: 2015 г.

Законски и подзаконски услови што треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање редовен професор

Кандидатот д-р Марјан Делипетрев има:

Општи услови за избор:

1. Диплома за доктор на науки од соодветната научна област (доктор на физички науки);
2. Остварен просечен успех од најмалку 8 на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно (остварен просек на додипломски четиригодишни студии (прв циклус) 9.26 и остварениот просек на постдипломски студии (втор циклус) 9.75);
3. Објавени најмалку пет рецензирани научни трудови во референтни научни публикации, согласно со Законот за високото образование, во последните пет години пред објавување на огласот за избор:

Р. бр.	Автор	Наслов на трудот	Меѓународно научно списание/ меѓународна публикација	Години на излегување на списанието/ публикацијата
1.	Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi (2021)	<i>Seismic exploration for defining slope stability in the Bansko late antique spa in the Republic of North Macedonia</i>	Annual of the University of mining and geology “St. Ivan Rilski”, 64 (1). pp. 122-126. ISSN 2738-8816 (online)	69 (1953)
2.	Delipetrev, Marjan and Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi (2018)	<i>Elements and structure of the normal geomagnetic field in the Republic of Macedonia</i>	Journal of mining and geological sciences, 61. pp. 104-108. ISSN 2535-1176	69 (1953)
3.	Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi (2020)	<i>Pollution of water and sediments from Tabanovska river with heavy metals from the abandoned mine Lojane</i>	Natural resources and technologies, 14 (14). pp. 79-85. ISSN 185-6966	15 (2007)
4.	Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi (2019)	<i>Корелација на пресметаната и филтрираната карта на гравиметриското влијание на мохо дисконтинуитетот</i>	Natural Resources and Technologies, 13 (13). pp. 33-40. ISSN 185-6966	15 (2007)

5.	Doneva, Blagica and Tomova, Iva and Dimov, Gorgi and Delipetrev, Marjan (2019)	<i>Geophysical and geotechnical explorations on the fortress Isar – Štip</i>	<i>Geologica Macedonica</i> , 33 (2). pp. 147-158. ISSN 0352-1206	38 (1984)
6.	Doneva, Blagica and Delipetrov, Todor and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi and Blažev, Krsto (2018)	<i>Energy characteristics of some epicentral areas in the Vardar zone</i>	<i>Geologica Macedonica</i> , 32 (2). pp. 165-169. ISSN 0352-1206	38 (1984)

4. Претходно е избран во наставно-научно звање вонреден професор;
5. Потврда за познавање на еден странски јазик (англиски);
6. Има способност за изведување на високообразовна дејност.

Посебни услови:

1. Учество во научноистражувачки проекти, односно значајни достигнувања во примената на научноистражувачките резултати;
2. Придонес во оспособувањето на помлади наставници и соработници;
3. Учебник.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Во моментот е вработен како вонреден професор во Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип на Факултетот за природни и технички науки, на Институтот за геологија, на Катедрата за геологија и геофизика. До сега има објавено повеќе од 50 трудови во списанија и симпозиуми. Има објавено книга „Општа геологија“, со ISBN: 978-608-244-132-2, број на страници: 261, издадена: 2015 г.

Во изборните периоди како помлад асистент и асистент асистирал (реализирал вежби) на следниве предмети: Физика 1 и Физика 2, Основи на геофизика, Инженерска геофизика, ГИС и група на предмети на Катедрата за геологија и геофизика. Предметите се содржани во студиските програми на Факултетот за природни и технички науки, во наставните центри: Штип, Кавадарци, Скопје, Прилеп, Пробиштип, Струмица и Радовиш.

Кандидатот д-р Марјан Делипетрев, од последниот избор до денес, ги има објавено следниве трудови:

1. Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan (2022) [Geomagnetic model of Lakavica depression](#). *Geologica Macedonica*, 36 (1). ISSN 0352-1206
2. Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi (2022) [Practical application of the Refraction method](#). *Balkan journal of applied mathematics and informatics*, 5 (1). pp. 43-55. ISSN 2545-4803
3. Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi (2021) [Seismic exploration for defining slope stability in the Bansko late antique spa in the Republic of North Macedonia](#). *Annual of the University of mining and geology “St. Ivan Rilski”*, 64 (1). pp. 122-126. ISSN 2738-8816 (online)
4. Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi (2020) [Basic principles of geometric seismics](#). *Balkan Journal of Applied Mathematics and Informatics (BJAMI)*, 3 (2). pp. 43-58. ISSN 2545-4803
5. Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi (2020) [Pollution of water and sediments from Tabanovska river with heavy metals from the abandoned mine Lojane](#). *Natural resources and technologies*, 14 (14). pp. 79-85. ISSN 185-6966

6. Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi (2020) [*Seismic explorations on the Bela Voda locality near Berovo*](#). Geologica Macedonica. ISSN 0352-1206
7. Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi (2020) [*Seismic explorations for defining the damage to the earth dam Pishica in the Republic of North Macedonia*](#). Sustainable Extraction and Processing of Raw Materials Journal, 1 (1). pp. 27-30. ISSN 2738-7151
8. Doneva, Blagica and Tomova, Iva and Dimov, Gorgi and Delipetrev, Marjan (2019) [*Geophysical and geotechnical explorations on the fortress Isar – Štip*](#). Geologica Macedonica, 33 (2). pp. 147-158. ISSN 0352-1206
9. Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi (2019) [*Корелација на пресметаната и филтрираната карта на гравиметриското влијание на мохо дисконтинуитетот*](#). Natural Resources and Technologies, 13 (13). pp. 33-40. ISSN 185-6966
10. Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi and Delipetrev, Marjan (2018) [*Гравиметриски истражувања на наоѓалишта на нафта и јаглен*](#). Natural resources and technologies, 12 (12). pp. 37-43. ISSN 185-6966
11. Delipetrev, Marjan and Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi (2018) [*Elements and structure of the normal geomagnetic field in the Republic of Macedonia*](#). Journal of mining and geological sciences, 61. pp. 104-108. ISSN 2535-1176
12. Doneva, Blagica and Delipetrov, Todor and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi and Blažev, Krsto (2018) [*Energy characteristics of some epicentral areas in the Vardar zone*](#). Geologica Macedonica, 32 (2). pp. 165-169. ISSN 0352-1206
13. Doneva, Blagica and Delipetrev, Marjan and Dimov, Gorgi and Blažev, Krsto (2017) [*Гравитациско поле на Република Македонија*](#). Natural Resources and Technology, 11. pp. 67-73. ISSN 185-6966
14. Delipetrev, Marjan and Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi (2021) [*New inovated methodology for environmental protection*](#). In: IX International Congress: Biomedicine and geosciences - influence of environment on human health, III International Students' Workshop - Pupin meets Nobel, 6-9 July 2021, Kopaonik Mt., Serbia.
15. Dimov, Gorgi and Doneva, Blagica and Mircovski, Vojo and Delipetrev, Marjan (2019) [*Геомеханички карактеристики на глината од наоѓалиштето „Градец“ – Виница и нејзина примена*](#). In: XII Стручно советување: Технологија на подземна и површинска експлоатација на минерални сировини, 1-3 Nov 2019, Strumica, Macedonia.
16. Delipetrev, Marjan and Panov, Zoran and Karanokova Stefanovska, Radmila and Filipovski, Robert and Zendelska, Afrodita and Lazarova, Maja (2019) [*Risk assessment method for the operator of the machine for deep pit and geological exploration drilling*](#). In: Proceedings of the XV-th International conference of the open and underwater mining of minerals, 03-07 June 2019, Varna, Bulgaria.
17. Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi and Efnusev, Ljupce and Delipetrev, Marjan (2019) [*Геоелектрични методи за истражување на подземни води*](#). In: XII Стручно советување од областа на подземната и површинската експлоатација (Подекс-Повекс 2019), 01-03 Nov 2019, Strumica, Macedonia.
18. Delipetrev, Marjan and Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi and Panov, Zoran and Karanokova Stefanovska, Radmila and Filipovski, Robert (2019) [*Проценка на ризик на работно место – геофизичар при истражување на минерални сировини*](#). In: XII Стручно советување од областа на подземната и површинската експлоатација (Подекс-Повекс 2019), 01-03 Nov 2019, Strumica, Macedonia.
19. Blažev, Krsto and Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi and Delipetrev, Marjan (2018) [*Application of opalized tuff in making biofilters*](#). In: XIто стручно советување на тема: Технологија на подземна и површинска експлоатација на минерални сировини Подекс – Повекс '18, Struga, Makedonija.
20. Blažev, Krsto and Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi and Panov, Zoran and Delipetrov, Todor and Delipetrev, Marjan (2018) [*Geomechanical characteristics of quartzites as construction material and their potentiality in the Republic of Macedonia*](#). In: VIII International Geomechanics Conference, 2-6 July 2018, Varna, Bulgaria.

21. Delipetrev, Marjan and Zlatkov, Goce and Doneva, Blagica and Panov, Zoran and Karanakova Stefanovska, Radmila and Popovski, Risto and Blažev, Krsto (2017) [Геометалургија](#). In: X Стручно советување со меѓународно учество Подекс – Повекс '17, 03-05 Nov 2017, Ohrid, Macedonia.
22. Doneva, Blagica and Delipetrov, Todor and Delipetrev, Marjan and Blažev, Krsto and Dimov, Gorgi (2017) [Гравиметриски истражувања на наоѓалишта на минерални сировини](#). In: X Стручно советување со меѓународно учество Подекс – Повекс '17, 03-05 Nov 2017, Ohrid, Macedonia.
23. Blažev, Krsto and Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi and Delipetrev, Marjan (2017) [Секундарни силициски сировини во квартерни континентални формации](#). In: X Стручно советување со меѓународно учество Подекс – Повекс '17, 03-05 Nov 2017, Ohrid, Macedonia.
24. Doneva, Blagica and Delipetrov, Todor and Delipetrev, Marjan and Blažev, Krsto and Dimov, Gorgi (2017) [Exploration of underground structures with geophysical - seismic methods](#). In: 7th Balkan Mining Congress, 11-13 Oct 2017, Prijedor, Bosnia and Herzegovina.
25. Blažev, Krsto and Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi and Delipetrev, Marjan and Delipetrov, Todor and Panov, Zoran (2017) [Physical and mechanical characteristics of the secondary quartzites from the deposit Peshter in the Republic of Macedonia](#). In: XIV International Conference of the Open and Underwater Mining of Minerals, 3-7 July 2017, Varna, Bulgaria.
26. Blažev, Krsto and Doneva, Blagica and Dimov, Gorgi and Delipetrev, Marjan and Delipetrov, Todor (2017) [Types of silica raw materials on the territory of the Republic of Macedonia](#). In: 7-th Balkan Mining Congress, 11-13 Oct 2017, Prijedor, Bosnia and Herzegovina.

Скрипти, практикуми и учебници

1. Делипетрев Марјан, Донева Благица (2020) – Практикум по физика на Земјата. ISBN: 978-608-244-703-2
2. Крсто Блажев, Марјан Делипетрев (2015) - Општа геологија, со ISBN: 978-608-244-132-2, број на страници: 261, издадена: 2015 г.

Д-р Марјан Делипетрев учествувал на голем број домашни и меѓународни семинари, проекти, конференции и обуки од областа на геофизиката.

Кандидатот од првиот изборот во соработничко звање до денес активно е вклучен во работата со студентите (предавања, вежби, консултации, изработка/проверка на семинарски трудови и домашни задачи, обработка на податоци за студентите и останати дополнителни активности поврзани, како за наставно-научниот процес, така и од аспект на евиденциско-административни задачи). Како вонреден професор на студентите од Институтот за геологија, предава предмети од областа на геофизиката.

Тој е дел од тимот на повеќе научноистражувачки и апликативни проекти. Активностите се презентирани во е-репозиториумот (UGD academic repository), објавени на веб-страницата на УГД.

Од приложената документација и досегашното работно искуство на Факултетот, очигледно е дека кандидатот д-р Марјан Делипетрев одлично зборува англиски и српски јазик и има добро познавање од бугарскиот и хрватскиот јазик. Тој поседува извонредни организациски способности, како и способност за тимска и индивидуална работа.

Во прилог е прикажана кратка научна евалуација на трудовите: Евалуација на трудот под реден број 1

Во овој труд се зборува за античката термална бања Банско која се наоѓа во југоисточниот дел на Република Северна Македонија, десет километри југоисточно од градот Струмица. Археолошкиот локалитет Банско се простира на површина од околу 1500 m² и непосредната близина на локалитетот, кој е предмет на истражување и дефинирање на стабилност косините на неговата југозападна страна, зафаќа површина од околу 2 ha.

Во рамките на истражувањето на истражното подрачје биле извршени соодветни геолошки и геофизички истражувања со цел да се дефинира стабилноста на косините.

Геофизичките сеизмички истражувања се планираат и вршат согласно со геолошките услови на локацијата, како и методологијата на комбинирани сеизмички истражувања. Сеизмички рефрактивни и рефлектирачки истражувања се применети за да се дефинираат геомеханичките параметри врз основа на фактот дека фрагментирани карпести структури имаат тенденција да ја апсорбираат сеизмичката енергија што на крајот резултира со намалување на регистрираните сеизмички брзини.

Методот на сеизмичко прекршување се применува со цел да се издвојат површинските земјени формации (врз основа на малите вредности на брзините на сеизмичкото ширење) во падина над Римската бања која може да се дестабилизира со понатамошно ископување и урбанизација на просторот, додека методот на рефлексција се применува за подетално ограничување на теренот, како и за разбирање на локалната тектоника што ја предизвикала нивната појава.

Евалуација на трудот под реден број 2

Во овој труд се претставени истражувањата на нормалното геомагнетно поле на Република Северна Македонија. Сложената геолошка структура на истражуваното подрачје од регионален и локален карактер, има важно влијание врз геомагнетното поле. Геомагнетното поле е составено од две компоненти: нодално и аномално поле. Геомагнетното поле претставува важен сегмент во регулирањето на природните процеси на Земјата, што го прави перманентно набљудување и проучување од посебно значење. Спроведените истражувања на геомагнетното поле го одржуваат континуитетот на следење и проучување на теренските промени на подрачјето на Република Северна Македонија кои се започнати во 2000 година.

Евалуација на трудот под реден број 3

Во трудот е опишана напуштената локација за Рудникот „Лојане“ и придружните преработувачки капацитети кои се наоѓаат северно од градот Куманово на територијата на Општина Липково. Старата рудничка локација Лојане се наоѓа помеѓу селата Лојане, Ваксинце во областа наречена Рудничка колонија. Вкупната површина на рудникот е околу 10 km². Испитуваниот простор се наоѓа на територијата над селото Чивлук, каде што се наоѓа старата топилница, односно флотациската јаловина од рудниот „Лојане“, па по течението на Табановска Река до селото Горно Коњаре.

Во напуштениот Рудник „Лојане“ огромна количина на руднички отпад останала без никаква санација и рекултивација, што доведува до масовна ерозија и транспорт на рудничкиот отпад на големи растојанија во сливот.

Хемиската анализа на овој отпад покажа големо загадување со токсични тешки метали, исцедувањето на отпадот води до загадување на речните седименти и води.

Евалуација на трудот под реден број 4

Во трудот е презентирана зависноста на Мохо дисконтинуитетот од влијанието на гравиметриското поле на територијата на Република Северна Македонија. Мохо дисконтинуитетот претставува границата на Земјината кора со мантијата, а така е наречен по името на Андрија Мохоровичиќ, кој врз основа на анализата на ширењето на сеизмичките бранови прв го открил неговото постоење. На границата доаѓа до нагла промена на брзината на ширењето на еластичните (сеизмички) бранови и до промена на густината на средината.

Просечната густина на карпите на Земјината кора е 2,67 [gr cm⁻³]. Испитувањата на дебелината на Земјината кора покажуваат дека под континенталните маси дебелината варира од 25 - 80 km, додека под океанските простори дебелината варира од 5 до 10 km.

Вредностите на Бугеовата аномалија измерени на територијата на Република Северна Македонија варираат од 30 до -80 [10⁻⁵ ms⁻²]. Гравиметриското поле е резултат на сложеното влијание на структурните елементи кои ја изградуваат Земјината кора на овој простор.

Евалуација на трудот под реден број 5

Во овој труд се дефинираат геотехничките и сеизмичко-геолошките карактеристики на теренот на истражуваната област, локалните нарушувања и дисконтинуитети кои укажуваат на присуство на ослабени и распаднати зони. Истражувањето се врши со примена на геотехничките испитувања и сеизмички рефрактивниот метод и се состои од теренски мерења, обработка и анализа на добиените резултати. Цел на истрагата е Акропол на тврдината Исар. Анализирајќи ги добиените податоци се издвојуваат три литолошки средини кои се карактеризираат со различни физички и механички карактеристики. Во следниве литолошки средини се разликува: површински слој направен од делувиум и раздробен материјал од матична карпа што достигнува интервал од 0-4 m; подземна зона која се состои од фрагментирана деградирана матична карпа со длабочина од 6 до 10 m, која се карактеризира со доста слаби физичко-механички карактеристики и претставува критична зона; интензивно испукани карпи на длабочини поголеми од 10 m каде што се подобри физичко-механичките карактеристики на карпата.

Евалуација на трудот под реден број 6

Сеизмолошките појави се природна појава поврзана со развојот на Земјата. Нанесуваат огромни штети и предизвикуваат голем број човечки жртви. Територијата на Република Северна Македонија е сеизмички многу активен дел од медитеранската област каде што се случиле голем број земјотреси, кога проучувајќи ги овие појави, определувањето на енергијата што се ослободува при земјотреси е од големо значење. Овој труд ја обработува сеизмичката енергија на Вардарската зона преку емпириската формула за зависност на магнитудата на земјотресот M и активираната геотектонска површина. Особено сеизмичноста во Вардарската зона е изразена во подрачјата на вкрстување на реактивираните стари раседи од Вардарски правец со неотектонски раседи кои претежно се протегаат во попречен правец. Вардарската зона е дефинирана како најлабилна тектонска единица на Балканскиот Полуостров со многу изразена сеизмичност. Овој труд ги прикажува енергетските карактеристики на епицентралните области одвоени во Вардарската зона: Куманово, Скопје, Велес–Свети Николе, Штип–Радовиш, Кавадарци и Валандово.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Кандидатот д-р Марјан Делипетрев е член на универзитетски и повеќе факултетски комисији. Член е на Наставно-научниот совет на Факултетот за природни и технички науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Од формирањето на Универзитетот е член на уписна комисија (2015/2016, 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019) за прием на студенти на прв циклус на Факултетот за природни и технички науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Професионалниот однос на вонреден професор д-р Марјан Делипетрев се изразува и во оценувањето и менторирањето на дипломски и магистерски трудови. Во 2015, 2016 и 2017 година, Државниот испитен центар д-р Марјан Делипетрев го ангажирал како надворешен соработник-контролор на прашања/задачи за екстерно проверување на постигањата на учениците во завршните години на средното образование од областа физика.

Во 2020 година беше главен истражувач на Проектот „Идентификација и мониторинг на контаминирани почви со користење на иновативна методологија“ со акроним „MCSoil” - **Identification and Monitoring of Contaminated Soils using innovative methodology-Programme 2014 - 2020 Interreg IPA CBC Bulgaria - Former Yugoslav Republic of Macedonia**, <http://www.ipa-cbc-007.eu/projects-funded/identification-and-monitoring-contaminated-soils-using-innovative-methodology-mcsoil>.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согласно со член 164 од Законот за високото образование на Република Северна Македонија и членовите 7, 8, 9 и 10 од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (Универзитетски гласник бр. 43 од 16.9.2019), по деталното разгледување на доставената документација, Рецензентската комисија констатира дека вонреден професор д-р Марјан Делипетрев го исполнува вкупниот предвиден квантум (НО + НИ + САОР) на поени за избор во звањето редовен професор, дури и значително го надминува, остварувајќи вкупно 171 поени.

Врз основа на анализата и оценката на вкупната наставно-образовна, научноистражувачка, стручно-апликативна и организациско-развојна дејност на кандидатот д-р Марјан Делипетрев, може да се заклучи дека во сите наведени дејности тој постигнал значајни резултати. Во наставно-образовната дејност, како вонреден професор, потврдува дека може да се соочи со предизвикот на ангажирање на повеќе предметни програми. Во научноистражувачката и стручно-апликативната дејност и организациско-развојната дејност се афирмирал како солиден истражувач, кој ја совладал методологијата на научното истражување, како од теориски, така и од практичен аспект. Анализата на објавените трудови и трудовите презентирани на стручно-научните собири во земјава и во странство покажува дека кандидатот ја насочил својата истражувачка дејност кон сопствено надградување за реализација на наставата која треба да и биде доверена, но едновременно дал свој придонес за афирмацијата на геофизичката наука кај нас.

Врз основа на изнесеното, Рецензентската комисија позитивно ја оценува целокупната работа на кандидатот и има чест и задоволство да му предложи на **Наставно-научниот совет на Факултетот за природни и технички науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип** да го избере д-р Марјан Делипетрев во наставно-научно звање редовен професор за наставно-научната област геофизика.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р **Ненад Новковски**, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р **Гоше Петров**, редовен професор, член, с.р.

Д-р **Драгана Черних**, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Избор во звање вонреден професор	1	40			40
	ВКУПНО					40
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Објавен труд во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) Трудови бр. Прв автор: 11 Втор автор: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13 Останати автори: 10, 12	10x6=60 2x3=6	60 6	1x6=6	6	72
2.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во зборник на трудови од научен собир Трудови бр. Во земјава: 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23 Во странство: 14, 16, 20, 24, 25, 26	7x2=14	14	6x3=18	18	32
3.	Учество на научен собир со реферат (постер/усно) Трудови бр. Во земјава: 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23 Во странство: 14, 16, 20, 24, 25, 26	7x1.5=10.5	10.5	6x2=12	12	22.5
	ВКУПНО		90.5		36	126.5
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјава		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Труд во стручно (научно-популарно списание) Трудови бр. 5, 10, 13	3x2=6	6			6
2.	Труд објавен во зборник од трудови на стручен собир Трудови бр. 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26	13x2=26	26			26

3.	Учество на стручен собир со реферат (постер/усно) Трудови бр. 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26	$13 \times 0.5 = 6.5$	6.5			6.5
4.	Член на факултетски орган, комисија	$3 \times 2 = 6$	6			6
	ВКУПНО					44.5
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					211

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ
НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ/НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ЗА
НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ПРОТЕТИКА (30407) – ЕДЕН ИЗВРШИТЕЛ НА
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 2002-212/12 од 8.7.2022 година донесена на 282. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 8.7.2022 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во насловно звање насловен доцент / насловен вонреден професор за наставно-научната област *протетика (30407)* на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип во следниов состав:

- **д-р Катерина Златановска**, вонреден професор за наставно-научна област протетика, вработена на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип – претседател;
- **д-р Јулија Заркова-Атанасова**, доцент за наставно-научна област протетика, вработена на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип – член;
- **д-р Ивона Ковачевска**, редовен професор за наставно-научна област дентална патологија, вработена на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип – член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ од 15.6.2022 година и во предвидениот рок се пријави **д-р Будима Пејковска-Шахпаска**.

Кандидатката д-р Будима Пејковска-Шахпаска, врз основа на распишаниот Конкурс, уредно, навремено и во комплет заедно со пријавата ги има доставено следниве документи: 1) пријава; 2) диплома за завршен Стоматолошки факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје - еден примерок оригинал и три копии заверени на нотар; 3) диплома за одбранет докторски труд на Стоматолошки факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје - еден примерок оригинал и три копии заверени на нотар; 4) уверение за положени испити на прв циклус студии (среден успех 9,91); 5) уверение за положени испити од втор циклус студии (среден успех 10,00); 6) уверение за положени испити на трет циклус студии (среден успех 10,00); 7) препорака од двајца професори од соодветната научна област; 8) уверение за положен специјалистички испит од областа стоматолошка протетика; 9) кратка биографија во 4 примероци; 10) список на објавени научни и стручни трудови; 11) по еден примерок од трудовите; 12) потврда дека се служи со еден странски јазик; 13) еден примерок од магистерски и докторски труд; 13) уверение за државјанство; 14) копија од активна лиценца за работа; 15) копии од сертификати, благодарници и пофалници стекнати на едукации, конгреси, работилници и семинари.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Будима Пејковска-Шахпаска е родена на 15.1.1983 година во Скопје. Основно и средно училиште завршува со континуиран одличен успех во Скопје (во Гимназијата „Орце Николов“), каде што била пофалувана за остварените активности (дипломи за Урбана култура, Certificate of Achievement – Economics, Junior Achievement).

Во учебната 2001/2002 година се запишува на Стоматолошкиот факултет во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, а дипломира на 7.12.2007 година со просечен

успех од 9,91, со што и се издава уверение со кое се стекнува со стручен назив дипломиран доктор по стоматологија.

Во 2008 година го полага државниот испит и се стекнува со лиценца за работа.

На 10.7.2008 година се вработува во ЈЗУ Универзитетски стоматолошки клинички центар „Св. Пантелејмон“ во Скопје, на Клиниката за болести на забите и ендодонтот. По започнување со постдипломски студии, како и специјализација од областа на стоматолошката протетика, продолжува со работа на Клиниката за мобилна стоматолошка протетика.

Постдипломските студии ги завршува во 2012 година со просечен успех 10,00 и со одбрана на магистерскиот труд на 6.3.2012 година со наслов „**Функционално-естетски аспекти на примена на покровни протези во современата стоматолошка протетика**“ се стекнува со називот магистер по стоматолошки науки под менторство на проф. д-р Драгољуб Велески.

Специјализација од областа на стоматолошка протетика завршува на 3.7.2012 година на Стоматолошкиот факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, со што се стекнува со називот специјалист по стоматолошка протетика.

Докторските студии од трет циклус ги започнува во 2012 година на Стоматолошкиот факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во областа стоматолошка протетика. Истите ги завршува во 2018 година со просечен успех 10,00 и со одбраната на докторската дисертација под наслов „**Индивидуално дизајнирани ноќни протези при естетско-функционална рехабилитација на пациенти со бруксизам**“, на 4.1.2018 година, под менторство на проф. д-р Билјана Капушевска. Со тоа се стекнува со називот доктор по стоматолошки науки, од областа на протетика.

Активно се служи со англиски јазик (FCE и CAE сертификати од Британскиот културен центар, поседува и сертификат од Британскиот културен центар за највисок успех на Охридскиот летен камп). Има изучувано германски јазик, а поседува основни знаења од грчкиот јазик.

Поседува знаења од компјутерски програми и вештини.

1. Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање насловен доцент

Кандидатката д-р Будима Пејковска-Шахпаска ги исполнува законските услови за избор во звањето насловен доцент:

Општи услови за избор:

- Има завршено прв циклус шестгодишни студии (360 кредити) со просечен успех 9,91;
- Има завршено втор циклус студии (60 кредити) со просечен успех 10,00;
- Кандидатката е специјалист од областа на стоматолошка протетика;
- Кандидатката е доктор на стоматолошки науки од областа стоматолошка протетика со завршен трет циклус на студии (180 кредити) со просечен успех 10,00;
- Објавени најмалку четири (4) научни трудови со оригинални научни резултати во референтна научна публикација во последниве пет години;
- Поседува потврда за познавање странски јазик – англиски јазик;
- Поседува знаење за компјутерски програми и вештини;
- Има способност за изведување на високообразовна дејност.

Посебни услови:

- Кандидатката д-р Будима Пејковска-Шахпаска поседува препораки од двајца професори од областа стоматолошка протетика.
- Кандидатката учествувала во научноистражувачки проекти, односно има значајни достигнувања во примена на научноистражувачките резултати.

- Активно е вклучена во едукација на стоматолози (стажанти), потоа како едукатор на специјализанти, со Овластување бр.10-6905/2 од 7.10.2019 година издадено од Министерството за здравство на РС Македонија.
- Кандидатката е коавтор на објавен учебник и на практикум од соодветната област.

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Година на излегување на списанието
1.	Капушевска В., Деребан Н., Бундеvsка В., Ставрева Н. Пејковска Шапска В., Андонoвска М.	Dental methods in the medical treatment of tension headache.	Biolife 2018; 6(1):51-55. ISSN (online): 2320-4257. (indexed-индексиран)	2013
2.	Бундеvsка Ј. Капушевска В., Ставрева Н., Јуруковска Шотаровска В., Пејковска Шапска В.	Intolerance to total dentures by the patients.	IOSR Journal of Dental and Medical Sciences (IOSR-JDMS). 2018;17(2):53-57. e-ISSN: 2279-0853, p-ISSN: 2279-0861 (indexed-индексиран)	2014
3.	Ставрева Н., Капушевска В., Бундеvsка Ј., Пејковска Шапска В., Жабокова Билбилова Е., Олга Кокочева Ивановска.	Цирконија-дентален биоматеријал, преглед на литература.	Списание на македонско лекарско друштво, Мак. Мед. Преглед, 2018; 72(2):53-58	1946
4.	Пејковска Шапска В., Капушевска В., Ставрева Н.	Application of night dentures during prosthetic rehabilitation in a patient with bruxism - a case study.	Acta Stomatologica Naissi. 2018;34(77):1804-1812. (indexed-индексирано во EBSCO, DOAJ I SCOPUS)	1984
5.	Demjaha G., Капушевска В., Пејковска Шапска В.	Bruxism unconscious oral habit in everyday life.	Open Access Maced J Med Sci. 2019;7(5):876-881. https://doi.org/10.3889/oamjms.2019.196 (indexed-индексиран)	2013

6.	Pejkovska Shahpaska B. , Kapusevska B.	Aesthetically - functional rehabilitation in patients with bruxism by designing night dentures.	European Journal of Biomedical and Pharmaceutical Sciences.2019;6(8):472-479. ISSN 2349-8870, SJIF. (indexed-индексиран)	2014
7.	Pejkovska Shahpaska B. , Kapusevska B.	Treatment of a patient with night bruxism – a case study.	World journal of pharmaceutical and medical research. 2019;5(9):48-52. ISSN 2455-3301. ICV: 78.6. (indexed-индексиран)	2015
8.	Kapusevska B., Lazarovska E., Pejkovska Shahpaska B. , Stavreva N., Jurukovska-Shotarovska V.	Dental treatment of patients with masticatory diseases.	Macedonian Dental Review.2019;42(1-2):13-18. ISSN 2545-4757 (indexed-индексиран)	1977
9.	Pejkovska Shahpaska B.	Assessment of the pain, stress and emotional factor related to the occurrence of bruxism.	Balkan Journal of Dental Medicine.2019;23(3):147-151. DOI: https://doi.org/10.2478/bjdm-2019-0026 (indexed-индексиран)	2001
10.	Pejkovska Shahpaska B.	Evaluation of function, occlusion and articulation in patients wearers of total dentures.	European Journal of Biomedical and Pharmaceutical sciences, Sciences. 2020;7(1):21-26. ISSN 2349-8870, ICV - 77.3 (indexed-индексиран)	2014

11.	Demjaha G., Kapusevska B., Zumber AС., Pejkovska Shahpaska B.	Dental Treatment on Cephaea from Orofacial Origin.	Prilozi (Македонска Академија на Науките и Уметностите. Одделение за Медицински Науки). 2019 Dec;40(3):109-115. DOI:10.2478/ prilozi-2020-0010. (indexed-индексиран)	1980
12.	Pejkovska Shahpaska B. , Kapusevska B., Stavreva N., Petreska I.,	Treatment of patients with partial edentuloissness.	International Journal of Surgery and Medicine. 2021;7(3):25-28 (indexed-индексиран)	2015

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Будима Пејковска-Шахпаска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Клиника за мобилна стоматолошка протетика при ЈЗУ Универзитетски стоматолошки клинички центар „Свети Пантелејмон“. Врши стручна дејност – специјалист по стоматолошка протетика, држи вежби на дипломирани стоматолози кои се на стаж на Клиниката за мобилна стоматолошка протетика. Воедно е избрана за едукатор на специјализанти, по Одобрение на Министерството за здравство на РС Македонија, кои се на специјализација од областа стоматолошка протетика или имаат друга специјализација, а посетуваат надворешни турнуси на Клиниката за мобилна стоматолошка протетика при ЈЗУ Универзитетски стоматолошки клинички центар „Св. Пантелејмон“. На тој начин активно е вклучена во процесот на едукација на стоматолози и специјализанти. Член е на Организациониот одбор на Здружението на специјалисти на МСД (Македонско стоматолошко друштво).

Д-р Будима Пејковска-Шахпаска е автор на повеќе од 45 труда (од кои 28 in extenso) објавени во научно-стручни стоматолошки и медицински списанија и презентирани на конгреси и стручни состаноци во земјава и во странство.

За потребите на наставата по предметот Претклиничка фиксна протетика, д-р Будима Пејковска-Шахпаска учествува како коавтор во изработката на учебникот и практикумот:

1. Технологија на фиксни протези (мостови) (второ дополнето издание), Скопје 2019, автор - Капушевска Б., соработници: Јурукоска Шотаровска В., Ставрева Н., Бајрактарова Ваљакова Е., Мијоска А., **Пејковска Шахпаска Б.**, Петков М. и Петровски Д. Издавач: Стоматолошки факултет во Скопје, ISBN 978-608-4620-22-8
2. Практикум Претклиничка фиксна протетика-фиксни протези (мостови), второ дополнето издание, Скопје, 2019, соработници: Ставрева Н., Јурукоска Шотаровска В., Петков М., **Пејковска Шахпаска Б.** Издавач: Стоматолошки факултет во Скопје, ISBN 978-608-4620-23-5.

Листа на научни трудови на д-р Будима Пејковска-Шахпаска кои ги доставува за рецензија за избор во насловен доцент:

1. **Објавени трудови во целост – in extenso / full text**

Трудови кои се однесуваат на областа (од реден број 3 - 28)

3. Велески Д., Антанасова М., **Пејковска Б.** Критички осврт на примената на магнетните ретенциони системи кај покровните протези. Макед. стоматол. прегл. 2010; 34(5-6):319-326.

Евалуација на трудот: Во трудот се прикажува практичната примена на магнетните ретенциони системи, кај пациенти со суптотална беззабност. Од огромно значење е апликативна вредност на овие системи кај пациенти носители на покровни протези, за подобрување на нивната стабилизација и ретенција. *Трудот има стручно и апликативно значење.*

4. Велески Д., **Пејковска Б.**, Антанасова М., Шабани Џ. Acrylock атечмени, примена и нивни функционално-естетски и биофизички аспекти во стоматолошката протетика. Аполонија.2011;13(26):141-150

Евалуација на трудот: Авторите даваат приказ на примена на AcryLock атечмени кај пациенти, согледувајќи ја оправданоста од нивна примена. Законите на биофизиката укажуваат на фактот дека кај овие атечмени постои вертикален пренос на силите на цвакопритисок, за разлика од хоризонтални атечмени.

Трудот има стручно и апликативно значење.

5. Велески Д., Антанасова М., **Пејковска Б.** Примена на магнетните ретенциони системи кај покровните протези во стоматолошката протетика. Аполонија. 2012: 51-62

Евалуација на трудот: Преостанатите радикали кај суптотална беззабност можат да бидат девитализирани, а во нив инкорпорирани ретенциони системи кои функционираат по принципот на магнети. Современата стоматолошка клиничка практика овозможува безбедна примена на магнетите кои ја стабилизираат покровната протеза, а со тоа му овозможуваат комфор на пациентот во нејзино носење.

Трудот има едукативно и апликативно значење.

6. **Veleski D., Pejkovska B., Antanasova M.** Biophysical principles of the Acrylock attachments use in contemporary prosthetic dentistry. M Balk J Stom. 2012; 16:98-102

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да прикаже како во клиничката практика функционира примената на Acrylock атечмените. Покрај задоволството на пациентите, треба да се согледа биологијата и физиката кога се изработуваат комплексни мостовни конструкции, особено од аспект на подготовката, а и специфичноста во изработката на скелетирани протези.

Трудот има едукативно и апликативно значење.

7. **Pejkovska Shahpaska B., Veleski D., Veleska Stefkovska D., Shabanov E., Dimova C., Parakoca K.** Functional tests for overdentures. Revista Romana de Medicina Dentara. 17 (1/2014): 45-58. ISSN 1841-6942

Евалуација на трудот: Во овој труд се изведувани функционални тестови кај пациенти носители на покровни протези, класични акрилатни парцијални протези, класични скелетирани протези и нивна компарација со пациенти кои имаат интактно забало. Тестовите се испитувани со примена на гуми за цвакање, во жолта и сина боја. Авторите објаснуваат дека пациентите кога ги цвакаат двете гуми се добиваат различни нијанси на зелена боја. Зелена боја со голем степен на хомогеност се добива кај носители на покровни протези и кај пациентите со интактно забало. Графички се прикажани и објаснети добиените резултати.

Трудот има научна и стручна важност.

8. **Veleski D., Pejkovska Shahpaska B., Veleska Stefkovska D.,** Application of different types of magnet retention systems in the prosthetic practice. British Journal of Medicine & Medical Research.2016;12(11):1-7

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да се прикаже апликацијата на магнетните ретенциони системи во протетичката практика. Како што напредува технологијата, се усовршуваат и протетичките материјали, метали, легури и магнети. Постои оправданост од примена на магнетите како ретенциони системи.

Трудот има стручно и апликативно значење.

9. **Pejkovska Shahpaska B.**, Kapusevska B. Etiology, diagnosis and therapy in patients with bruxism – review article. Journal of Harmonized Research.2016;3(4):228-336.ISSN 2395-6046.

Евалуација на трудот: Во трудот се прикажани најзначајните карактеристики за етиологијата, дијагнозата, како и терапијата на бруксизмот. Трудот има стручно-апликативен и научен карактер со кој се објаснуваат етиологијата, дијагнозата и терапијата на бруксизам.

10. Kapusevska B., Shabani G., Shukov K., Dereban N., Bundevska J., **Pejkovska Shahpaska B.**, Jurukovska Shotarovska V., Naumovski B., Stavreva N., Mijoska A., Daci A., Andonovska M., Saquiri S., Beslimi F. Quality of life of children with bruxism treated with orthodontic appliances. International Journal of Applied Dental Sciences. 2017;3(3):162-166

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да се прикаже бруксизмот во рана детска возраст и неговиот третман. Со оваа студија се опфатени 50 испитаници на возраст од 7 до 12 години и се применувани Andersen и Twin-block апарати. Изборот е на терапевтот кој апарат ќе го примени кај која група на пациенти, согледано од фактот кој апарат обезбедува подобар квалитет на живот.

Трудот има научна и апликативна важност.

11. Kapusevska B., Dereban N., Bundevska J., Stavreva N., Jurukovska Shotarovska V., **Pejkovska Shahpaska B.** Medico-dental approach in threatment of neurovascular headache-migraine. International Journal of Dental and Health Sciences. 2017;4(1):107-115. ISSN:2348-5280.

Евалуација на трудот: Невроваскуларната главоболка-мигрена е ентитет кој треба да се дијагностицира, а и да се направи диференцијална дијагноза со други облици на главоболка. Од таму невролозите и стоматолозите треба да бидат запознаени како настанува главоболката и уште позначајно како да се третира. Клиничката примена на трудот е евидентна, од аспект на пристапот кој овозможува елиминирање на појавата на болка кај пациентите.

Трудот има научна и апликативна важност.

12. **Pejkovska Shahpaska B.**, Kapusevska B. Producing specially designed dentures in patients with conditions of occlusal parafunctions. Journal of Advances in Biology (JAB). 2017; 10(1): 2044-2049. ISSN 2347 – 6893.

Евалуација на трудот: Во трудот се третирани пациенти со ноќен бруксизам и парцијална беззабност. Воедно, кај пациенти се изработувани специјално дизајнирани протези, кои помагаат во намалување или во комплетно елиминирање на симптоматологијата.

Трудот има стручно-апликативен и научен карактер.

13. Капушевска Б., Шуков К., Бундеvsка Ј., Ставрева Н., Андоновска М., Дереван Н., Јуруковска-Шотаровска В., **Пејковска Шахпаска Б.**, Наумовски Б. Терапија на детски бруксизам. Македонски стоматолошки преглед. 2017;40(1-2):64-77. ISSN 0350-8129/UDK 616-31

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да прикаже третман на најфрагилна категорија на испитаници – деца со бруксизам. Кај децата бруксизмот е особено присутен кога истите имаат мешовита дентиција. Терапевтот индивидуално треба да постави дијагноза и да одреди кој ортодонтски апарат ќе го примени кај која група на деца со дијагностициран бруксизам.

Трудот има стручно-практична и научна примена.

14. Kapusevska B., Dereban N., Bundevska B., Stavrova N. **Pejkovska Sahpaska B.**, Andonovska M. Dental methods in the medical treatment of tension headache. Biolife 2018; 6(1):51-55. ISSN (online): 2320-4257.

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да прикаже комплексен третман на тензична главоболка со примена на комбинирана медикаментозна и дентална терапија. Пациентите во овој труд се следени во интервал од една година. Со комбинираниот облик на терапија се укажува помош на пациентите.

Трудот има научно-апликативен карактер.

15. Bundevska J., Kapusevska B., Stavreva N., Jurukovska Shotaravska V., **Pejkovska Shahpaska B.** Intolerance to total dentures by the patients. IOSR Journal of Dental and Medical Sciences (IOSR-JDMS).2018;17(2):53-57. e-ISSN: 2279-0853, p-ISSN: 2279-0861

Евалуација на трудот: Овој труд прикажува група на пациенти кои имаат интолеранција кон тотални протези. Најчесто пациентите имаат проблем со горната тотална протеза, а терапевтот треба да согледа каков облик на помош ќе му укаже на пациентот. Понекогаш доволно е кретење на работ на протезата, а некои пациенти кои имаат екстремна преосетливост и медикаментозно се третираат.

Трудот има едукативно-апликативна примена.

16. Ставрева Н., Капушевска Б., Бундеvsка Ј., **Пејковска Шахпаска Б.**, Жабокова Билбилова Е., Олга Кокочева Ивановска. Цирконија-дентален биоматеријал, преглед на литература. Списание на македонско лекарско друштво, Мак. Мед. Преглед, 2018; 72(2):53-58

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да се прикаже употребата на цирконијата, неговата биокомпатибилност, цврстина, одлична естетика. Цирконијата со CAD/CAM методологијата претставуваат револуционерно откритие. Секојдневната клиничка практика го опишуваат ветувачкиот карактер на цирконијата. Трудот врши преглед на литературата, а со тоа се збогатуваат сознанијата на терапевтите.

Трудот има научна и стручна важност.

17. **Pejkovska Shahpaska B.**, Kapusevska B., Stavreva N. Application of night dentures during prosthetic rehabilitation in a patient with bruxism - a case study. Acta Stomatologica Naissi. 2018;34(77):1804-1812.

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да се даде приказ на третман на пациент со бруксизам со помош на ноќни протези. Ноќните протези се нова метода која докажано помага во превенција на понатамошно оштетување на структурите на стоматогнатниот систем кај пациенти со дијагностициран бруксизам.

Трудот има стручен, научен и апликативен карактер.

18. Demjaha G., Kapusevska B., **Pejkovska Shahpaska B.** Bruxism unconscious oral habit in everyday life. Open Access Maced J Med Sci. 2019;7(5):876-881. <https://doi.org/10.3889/oamjms.2019.196>

Евалуација на трудот: Трудот дава приказ на парафункцијата бруксизам, која претставува несвесна навика, а е присутна во секојдневниот живот. Многу автори го проучуваат бруксизмот, со цел да пронајдат најдобри превентивни и терапевтски модалитети на што е укажано во овој стручен труд.

Трудот има стручен, научен и апликативен карактер.

19. **Pejkovska Shahpaska B.**, Kapusevska B. Aesthetically - functional rehabilitation in patients with bruxism by designing night dentures. European Journal of Biomedical and Pharmaceutical Sciences.2019;6(8):472-479.ISSN 2349-8870, SJIF.

Евалуација на трудот: Пациентите со ноќен бруксизам имаат потреба за естетско-функционална рехабилитација на стоматогнатниот систем. Силите на бруксизам се особено навечер амплифицирани, а можат да доведат до девалвација на солидно изработени протетички помагала. Бидејќи терапија за бруксизмот сè уште се истражува, превенцијата треба да биде земена предвид при третирање на пациенти со бруксизам.

Трудот има научноистражувачки и апликативен карактер.

20. **Pejkovska Shahpaska B.**, Kapusevska B. Treatment of a patient with night bruxism – a case study. World journal of pharmaceutical and medical research.2019;5(9):48-52. ISSN 2455-3301. ICV: 78.6.

Евалуација на трудот: Авторите во овој труд имаат за цел да ја прикажат примената на една од методите за третман на пациент со дијагностициран бруксизам. Пациентот пред третманот треба да носи интраорална заштитна направа, а по изработка на нови протетички помагала превентивно да му биде изработена ноќна протеза за заштита од оштетување на постигнатиот резултат.

Трудот има научна, стручна и апликативна важност.

21. Kapusevska B., Lazarovska E., **Pejkovska Shahpaska B.**, Stavreva N., Jurukovska-Shotarovska V. Dental treatment of patients with masticatory diseases. Macedonian Dental Review.2019;42(1-2):13-18. ISSN 2545-4757

Евалуација на трудот: Трудот е насочен кон пациенти кои имаат различни облици на мастикаторни болести. Соодветно на тоа и третманот треба да биде приспособен, со цел олеснување на мастикаторните болести од кои произлегуваат и темпоромандибуларните дисфункции.

Трудот има едукативно и апликативно значење.

22. **Pejkovska Shahpaska B.** Assessment of the pain, stress and emotional factor related to the occurrence of bruxism. Balkan Journal of Dental Medicine.2019;23(3):147-151. doi: <https://doi.org/10.2478/bjdm-2019-0026>

Евалуација на трудот: Трудот дава оценка на присуството на стресот во секојдневното живеење. Пациентите испитаници пополнуваат прашалници, покрај за симптомите од присутниот бруксизам, така и за степенот на болка според скала за градуирање на болката. Постојат повеќе методи за менаџмент на стрес и тука терапевтот треба да се стави во улога на психолог да ја разбере улогата на влијанието на стресот како тригер или дополнителен фактор во манифестирањето на бруксизмот.

Трудот има научна и апликативна важност.

23. Ставрева Н., Капушевска Б., Шушак З., Панчевска С., **Пејковска Шахпаска Б.**, Жабокова Билбилова Е., Амбаркова В. Candida albicans инфекции кај пациенти со акрилатни протези, Vox Dentarii.2019:38-41

Евалуација на трудот: Трудот има за цел да ја согледа поврзаноста меѓу појавата на Candida albicans кај пациенти со акрилатни протези. Се укажува дека терапевтите треба да ја воочат симптоматологијата на пациентите и да им препишат соодветна терапија. Протезите треба да бидат соодветно изработени да не претставуваат тригер фактор за појавата на оваа габична инфекција.

Трудот има стручно и апликативно значење.

24. **Pejkovska Shahpaska B.** Evaluation of function, occlusion and articulation in patients wearers of total dentures. European Journal of Biomedical and Pharmaceutical sciences, Sciences. 2020;7(1):21-26. ISSN 2349-8870, ICV - 77.3 Impact factor 6.044

Евалуација на трудот: Цел на овој труд претставува евалуација на функција, оклузија и артикулација кај пациенти носители на тотални протези. Тоталното протезирање сè уште претставува златен стандард во третманот на пациенти со тотална беззубност. Секој пациент не е кандидат за протези дизајнирани со CAD/CAM технологијата. Терапевтот со помош на современи артикулатори и помошни методи треба да овозможи одредување на меѓувличните односи во степен кој најдобро ќе соодветствува на секој пациент.

Трудот има научно и апликативно значење.

25. Demjaha G., Kapushevska B., Zymber AÇ., **Pejkovska Shahpaska B.** Dental Treatment on Cephalaea from Orofacial Origin. Prilozi (Makedonska Akademija na Naukite i umetnostite. Oddelenie za Medicinski Nauki). 2019 Dec;40(3):109-115. DOI: 10.2478/prilozi-2020-0010.

Евалуација на трудот: Во овој труд се објаснува појавата на cephalaea од орофацијално потекло и начинот како истата да биде отстранета со терапевтски модалитети. Треба да се направи дистинкција меѓу појавата на главоболка, мигрена и cephalaea од орофацијално потекло, за да се осознае и начинот на кој истите ќе бидат третирани.

Трудот има стручен, научен и апликативен карактер.

26. **Пејковска Шахпаска Б.**, Капушевска Б., Ставрева Н. Индивидуално дизајнирани нокни протези кај пациенти со бруксизам. *Vox Dentarii*. 2021; 47:43-47

Евалуација на трудот: Пациентите со бруксизам имаат потреба од индивидуално дизајнирани нокни протези за протекција на преостанатите заби како и протетички помагала.

Трудот има стручно-апликативен карактер.

27. **Pejkovska Shahpaska B.**, Kapusevska B., Stavreva N., Petreska I., Treatment of patients with partial edentulosity. *International Journal of Surgery and Medicine*. 2021;7(3):25-28

Евалуација на трудот: Авторите во овој труд даваат посебен осврт на тоа дека секојдневната клиничка практика наложува третман на парцијална беззабност со примена на индивидуален пристап кон пациентите.

Трудот има апликативна вредност.

28. **Пејковска Шахпаска Б.**, Капушевска Б., Ставрева Н., Трпевска В. *Vox Dentarii*. Протетичко оклузална рехабилитација на пациент со тотална беззабност. 2022; 50: 28-30

Евалуација на трудот: Трудот ја објаснува практичноста на индивидуалноста во пристапот кај различни скелетни класи применувајќи посебни артикулатори.

Трудот има стручна и апликативна вредност.

2. **Објавени трудови во целост од други интердисциплинарни области (од реден број 29 - 30):**

29. Кјаева Пејковска М., **Pejkovska Shahpaska B.**, Pejkovska Ilieva M., Pejkovska Ilievska A. Congenital diaphragmatic hernia post-surgical treatment and child development. *Original Research. Int J Med Rev Case Rep*.2020;4(8):25-30.doi: 10.5455/IJMRCR.congenital-diaphragmatic-hernia-2020

Евалуација на трудот: Трудот прикажува развоен процес на дете родено со конгенитална дијафрагмална хернија. Целта на оваа мултисекторска петгодишна студија е да се подигне свесноста дека оваа сериозна аномалија треба да биде следена од моментот на нејзино откривање, како и да се согледа нејзината поврзаност со други промени. Хередитарниот фактор е неминовно да биде анализиран и следен. Етиолошките причинители кои придонесуваат за нејзино појавување сè уште се во фаза на испитување во која насока трудот дава свој придонес.

Трудот има научна, стручна и апликативна вредност.

30. Кјаева Пејковска М., **Pejkovska Shahpaska B.**, Pejkovska Ilieva M., Pejkovska Ilieva A. Clinical symptomatology of Covid-19 patient after an abortion. *International Journal of Medical Reviews and Case Reports* (2021) 5(6):15-19

Евалуација на трудот: Трудот презентира пациент со намален имунитет по абортус. Имуниот систем различно реагира на инфекција со ковид-19 која во овој случај е мултисистемска, а го афектира и оралното здравје на пациентот.

Трудот има стручна и едукативна вредност.

3. **Листа на научни и стручни трудови со оригинални научни резултати објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор – трудови од областа (од реден број 31 - 43):**

31. **Пејковска Б.** Естетско-функционални и биофизички аспекти во современата стоматолошка протетика преку примена на Bredent атечмени, постер презентација. Симпозиум „Естетско-функционална рехабилитација кај различни видови беззабност“, организиран од Македонско стоматолошко друштво; Здружение на доктори специјалисти по стоматолошка протетика; Книга на апстракти, Охрид, 3-4.6.2011 г.

Евалуација на трудот: Во трудот е даден приказ на случај каде што се применуваат Bredent атечмени. Пациентот е третиран со мост со подготовка и скелетирана протеза во долната вилица, а со тотална протеза во горната вилица.

Трудот има стручна и апликативна примена.

32. **Пејковска Б.**, Велески Д., Функционални испитувања кај покровните протези во современата стоматолошка протетика, 6. Конгрес со меѓународно учество на Македонското стоматолошко друштво, Охрид, Книга на апстракти, од 24 до 27 мај 2012.

Евалуација на трудот: Трудот прикажува компаративна анализа меѓу примената на покровни протези, примена на скелетирани протези, примена на класични акрилатни парцијални протези. Се докажува супериорноста на покровните протези изработена над телескоп коронки, споредено со класични протези. Трудот има функција да ја прикаже практичната примена на покровните протези.

Трудот има стручна и апликативна примена.

33. Kapusevska B., Dereban N., Mijoska A., **Pejkovska Shahpaska B.** Restoration of functional occlusion with selective teeth grinding, Conference paper. New interdisciplinary Approaches in oral and general rehabilitation, 20th BaSS congress, Bucharest 23rd-26th April 2015, PP8: 234

Евалуација на трудот: Селективното состружување како метода е абразивна и е наменета кај пациенти кои во оваа студија имаат различни облици на аномалии. Оваа клиничка студија е спроведувана во временски интервал од 18 месеци, по кој се согледува оправданоста од нејзината примена.

Трудот има стручна и апликативна примена.

34. Mijoska A., Kapusevska B., Bajraktarova Valjakova E., Korunoska Stevkovska V., Gigovski N., Jurukovska Shotarovska V., Kokoceva O., **Pejkovska Sahpaska B.** Treatments of sport trauma in upper maxillary incisors. Albanian Dental Society Congress "Managing Challenges in Dentistry", Struga 13-15 may 2016 (poster presentation).

Евалуација на трудот: Во трудот е опишана терапијата на траума на горни максиларни инцизиви настанати од спортски трауми.

Трудот има стручно-научен и апликативен карактер.

35. **Пејковска Шахпаска Б.**, Капушевска Б., Гачева Цветкова С., Мијоска А., Петков М. Можности за протетичка терапија со суптотални протези, постер презентација. I протетички конгрес, Охрид, 24-26 јуни 2016.

Евалуација на трудот: Во трудот е опишана употребата на суптоталните протези како избор за терапија.

Трудот има стручно-апликативен и научен карактер.

36. Гачева Цветкова С., Капушевска Б., **Пејковска Шахпаска Б.**, Бајактарова Вељакова Е. Заштита на постпрепарациона дентинска рана, постер презентација. I протетички конгрес, Охрид, 24-26 јуни 2016

Евалуација на трудот: Во трудот се прикажани хемиските начини на згрижување на препариран заб коишто претставува препарациона дентинска рана.

Трудот има стручно-апликативен и научен карактер.

37. Капушевска Б., Шуков К., **Пејковска-Шахпаска Б.**, Андоновска М., Гачева- Цветкова С. Корелација меѓу денталниот плак и четкањето на забите според Charters техника кај пациенти со фикснопротетички надоместоци, постер презентација. I протетички конгрес, Охрид, 24-26 јуни 2016 г.

Евалуација на трудот: Фикснопротетичките надоместоци изискуваат особена хигиена за продолжување на нивната естетско-функционална вредност. Постојат повеќе техники на четкање на забите. Charters техника е задоволителна кај носители на фиксни конструкции.

Трудот има апликативна вредност.

38. Исмаили Н., Пејковска Шахпаска Б., Сулејмани М. Progenia vera кај парцијална беззабност приказ на случај, постер презентација. I протетички конгрес, Охрид, 24-26 јуни 2016 г.

Евалуација на трудот: Пациенти со прогенија вера се специфична категорија, која поради различни околности терапевтите ја третираат согласно со условите во устата и можностите на пациентот. Овој труд прикажува успешно згрижен пациент со скелетна аномалија со класични парцијални акрилатни протези.

Трудот има стручна и апликативна примена.

39. Ставрева Н., Капушевска Б., Мијоска А., Пејковска Шахпаска Б., Арсовски З. Циркониумски коронки како протетски реставрации на млечни заби во бочна регија – приказ на случај. Прв македонски педодонтски конгрес, 18-19 мај 2018, Скопје

Евалуација на трудот: Овој труд ја опишува потребата за протетичка реставрација на млечен заб. Млечните заби во раната детска возраст се чувари на место се до никнување на трајните заби. Современата протетика нуди можности за третман меѓу кои примена на циркониумски коронки и во бочната регија.

Трудот има стручно-практична примена.

40. Пејковска Шахпаска Б., Капушевска Б., Бундевска Ј., Ставрева Н., Јуруковска Шотаровска В. Креирање на тотални протези според индивидуалноста на пациентите - приказ на случај-постер презентација. 8. Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество - „Зад здравата насмевка - наука и уметност“, 20 - 23 септември, 2019, Охрид, Хотел „Инекс Горица“

Евалуација на трудот: Трудот ја претставува уметноста во креирањето на индивидуално дизајнирана протеза, која најдобро ќе ги надомести изгубените заби и коскена структура. Пациенти кои имаат дијастеми и други индивидуалности истото го посакуваат и во тоталните протези за што поприроден изглед, а со запазување и на функционалната вредност на протезите.

Трудот е со стручно-апликативен карактер.

41. Бундевска Ј., Капушевска Б., Ставрева Н., Пејковска Шахпаска Б. Трошење на артифициелни заби во мобилната стоматолошка протеза – приказ на случаи-постер презентација. 8. Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество - „Зад здравата насмевка - наука и уметност“, 20 - 23 септември 2019 г., Охрид, Хотел „Инекс Горица“

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да се прикажат случаи од секојдневната практика каде што има трошење на артифициелните заби од мобилните стоматолошки протези како последица од парафункционални движења или механички причинители, поврзано со физиолошки или нефизиолошки фактори и нивното последователно решавање.

Трудот има практична примена.

42. Јуруковска Шотаровска В., Капушевска Б., Бундевска Ј., Пејковска Шахпаска Б. Безметални надградбени системи во естетската стоматологија, предности и недостатоци. 8. Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество - „Зад здравата насмевка - наука и уметност“, 20 - 23 септември 2019, Охрид, Хотел „Инекс Горица“

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да ги прикаже безметалните надградбени системи. Тие се дел од современата реставративна стоматолошка практика. За нив е потреба посебна техника и технологија на работа, а на терапевтот е одлуката со кој систем ќе работи.

Трудот има стручна и апликативна примена.

43. Trpevska V., Srbinovska D., Mijoska A. Pejkovska Shahpaska B. Correlation between occlusal parameters and borderline treatment need orthodontic cases in therapist's treatment decision. 5 th Congress of the Balkan Association of Orthodontic Specialists. Belgrade, 25-28 November, 2021.

Евалуација на трудот: Оклузијата е предизвик за терапевтите. Со помош на примена на Т-скен прецизноста достигнува највисок стадиум при третман на пациент.

Трудот има стручна и апликативна примена.

4. Пленарни научни и стручни предавања од областа протетика:

44. **Pejkovska Shahpaska В.** (2016) Суптотална беззабност во горната вилица-можности и предизвици преку приказ на случаи во секојдневната клиничка пракса. In: Првиот протетички конгрес со меѓународно учество организиран од МСД, 24.6.2016 година, Охрид, Македонија.
45. **Pejkovska Shahpaska В.** (2019) Функција, оклузија и артикулација кај пациенти носители на тотални протези. In: Конвенционална протетика - потреба или избор. МСД - Здружение на специјалисти по протетика, Симпозиум со меѓународно учество, 23.11.2019, Амфитеатар на Стоматолошки факултет, Скопје, Македонија.

14. Учесник во научен проект

Кандидатката д-р Будима Пејковска-Шахпаска има учествувано во научноистражувачки проекти како истражувач со значајни достигнувања во примената на научноистражувачките резултати и тоа во два национални проекти:

14.1. Капушевска Б., **Пејковска Б.** и сор. (2012-2014) Анализа и евалуација на состојбата на оралното здравје кај пациентите од ЈЗУ УСКЦ „Св. Пантелејмон“ - Скопје, Р. Македонија.

14.2. Капушевска Б., **Пејковска Шахпаска Б.** и сор. (2015-2016) Локални ефекти при употреба на оралсепт (Benzidamine Hydrochlorid), ЈЗУ УСКЦ „Св. Пантелејмон“ - Скопје, Р. Македонија.

20. Член на организациски или научен одбор на научен собир

20.1. Член на Организацискиот одбор на Здружението на специјалисти на МСД (Македонско стоматолошко друштво) од 17.11.2021 година.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Во изборниот период д-р Будима Пејковска-Шахпаска ги има реализирано следниве стручни и организациско-развојни активности.

19. Награди - признанија за научни постигнувања

19.1. Благодарница за поддршката во изведување на наставно-образовниот процес од Стоматолошки факултет во Скопје по повод јубилејот 60 години постоење, Скопје, 2019 година.

Учество на меѓународни и домашни стручни собири конгреси, конференции, симпозиуми работилници и курсеви

Настава во школи, курсеви и работилници (учесник)

1. Работен курс на тема „Темпоромандибуларни нарушувања - основен курс; Дијагноза и терапија на акутни зглобни и мускулни дисфункции со антериорни депрограмери“, кај проф. д-р Билјана Капушевска, Скопје, 18.2.2017.
2. Работен курс на тема „Темпоромандибуларни нарушувања - напреден курс; Употреба на стабилизациски и репозициски сплнтови кај хронични заболувања на виличниот зглоб и мускулатура“, кај проф. д-р Билјана Капушевска, Скопје, 4.6.2016.
3. Работен курс на тема „Advanced implant prosthodontics program - Theory and hands on“, кај д-р Шушак Зоран и стом. тех. Тони Наунов, Скопје, Македонија, 18.10.2019.

Сертификати од присуство на конгреси, симпозиуми и семинари во земјава и во странство:

1. Сертификат за 14. Меѓународен научен конгрес на студенти по стоматологија, Сојуз на студенти по стоматологија на Македонија (активно учество), Охрид, Македонија, 31.5-3.6.2007.
2. Сертификат за учество на Семинарот „Алергии во стоматологијата“, организиран од УКИМ, Стоматолошки факултет, во рамките на континуирано образование, Скопје, 24.10.2008.
3. Сертификат за учество на годишен стручен состанок со меѓународно учество на Здружението на специјалисти по болести на забите и ендодонтот, организирано од СКМ, МСД, Неготино, 5.12.2008.
4. Сертификат за учество на Симпозиум со меѓународно учество под наслов „Ургентни состојби во стоматологијата“, организиран од З.Г Стоматолошко здружение на Македонија, СКМ, Комисија за стручни стоматолошки прашања, Куманово, 7.11.2009.
5. Сертификат за учество на симпозиум III Меѓународен стоматолошки симпозиум, организиран од СКМ, Комисија за стручни прашања, Битола, 14.11.2009.
6. Сертификат за учество на Годишен стручен симпозиум „Актуелности во протетиката“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Скопје, Дом на АРМ, Скопје, 18.12.2009.
7. Сертификат за учество на Семинар „Актуелни технологии и биоматеријали во стоматологијата“, организиран од УКИМ, Стоматолошки факултет, во рамките на континуирано образование, Скопје, 27.3.2010.
8. Сертификат за учество на Семинар „21 век – нови предизвици за стоматолошката пракса со трибина: местото и улогата на стоматологијата во Македонија“, УКИМ, Стоматолошки факултет, континуирано образование, Скопје, 19.6.2010.
9. Сертификат за учество на симпозиум – IV Меѓународен стоматолошки симпозиум, СКМ; Комисија за стручни прашања, ЗПДСМ РО Битола, 13.11.2010.
10. Сертификат за учество на Семинар/трибина „Оптимален модел на организирањето на примарната стоматолошка здравствена заштита кај децата до 14 години во Р. Македонија – предизвик за следната декада“, организиран од Стоматолошки факултет, Скопје, СКМ, Скопје, 22.1.2011.
11. Сертификат за активно учество на Симпозиум: „Естетско-функционална рехабилитација кај различни видови беззабност“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Охрид, 3-4.6.2011.
12. Сертификат за учество на Симпозиум „Решенија кај различни протетички индикации“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Реплек, Скопје, 21.9.2013.
13. Сертификат за учество на постедукативен Семинар „Современи аспекти на конзервативната стоматологија“, организиран од УКИМ, Стоматолошки факултет - Скопје, 26.10.2013.
14. Сертификат за учество на Симпозиум со меѓународно учество „Оклузално оптоварување и ресорпција - проблем во секојдневната практика“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Скопје, 31.5.2014.
15. Сертификат за учество на Симпозиум на тема „Современи дентални материјали и техники во стоматологијата“, организиран од МСД, Здружение на специјалисти по детска и превентивна стоматологија, Скопје, 19.9.2015.
16. Сертификат за учество на Симпозиум „Клинички решенија при специфични ендодонтски состојби“, организиран од МСД, Здружение на специјалисти по болести на забите и ендодонтот, Скопје, 3.10.2015.
17. Сертификат за учество на Симпозиум со меѓународно учество „Орална рехабилитација - современ протетички пристап“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Скопје, Драмски театар, 17.10.2015.
18. Сертификат за учество на Симпозиум на Здружението на специјалисти по стоматолошка протетика при МСД „Функционална рехабилитација, основа на успешна протетичка терапија“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Скопје, Реплек, 8.10.2016.

19. Сертификат за учество на курс „Темпоромандибуларни нарушувања“ – напреден курс, Употреба на стабилизациски и репозициски сплинтови кај хронични заболувања на виличниот зглоб и мускулатура, организиран од СКМ, Комисија за стручни прашања, раководен од проф. д-р Билјана Капушевска, Скопје, 4.6.2016.
20. Сертификат за учество на Курс „Темпоромандибуларни нарушувања – основен курс; Дијагноза и терапија на акутни зглобни и мускулни дисфункции со антериорни депрограмери“, организиран од СКМ, Комисија за стручни прашања, раководен од проф. д-р Билјана Капушевска, Скопје, 18.2.2017.
21. Сертификат за учество на Симпозиум „Современи трендови во протетичките реконструкции“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Скопје, 13.5.2017.
22. Сертификат за учество на Симпозиум „Некои аспекти кај имплантопротетичка рехабилитација“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Скопје, 30.9.2017.
23. Сертификат за активно учество на 8. Конгрес на стоматолозите со меѓународно учество „Зад здравата насмевка – наука и уметност“, организиран од МСД, Охрид, 20-23 септември 2018.
24. Сертификат за учество на Симпозиум „Имедијатно, рано или конвенционално оптоварување на денталните импланти“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Скопје, Театар „Комедија“, 1.6.2019.
25. Certificate for participation at the Advanced Implant Prosthodontics Program Theory and Hands On, Lecturers: Susak Zoran, Toni Naunov, organized by Gudamed, Dentomed – M, Skopje, 18.10.2019.
26. Сертификат за учество на 2. Симпозиум на Имплантолошкото здружение на Македонија со меѓународно учество: Превенција на компликации во имплантологијата - гаранција за успех, организиран од СКМ, Комисија за стручни стоматолошки прашања, Скопје, 19.10.2019.
27. Сертификат за активно учество на Симпозиум „Конвенционална протетика - потреба или избор“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Скопје, 23.11.2019.
28. Благодарница за поддршка за изведување на наставно-образовниот процес на Стоматолошкиот факултет во Скопје, по повод јубилејот 60 години постоење на Стоматолошки факултет, доделена од деканот на Стоматолошки факултет, УКИМ, Скопје, 2019.
29. Сертификат за учество на Симпозиум со меѓународно учество „Современи материјали и методи во естетско-функционалната рехабилитација“, организиран од МСД, ЗДССПМ, Скопје, 29.2.2020.
30. Сертификат од Македонското здружение за естетска стоматологија, за официјално членување во 2020 и посветеност на исполнување на највисоките стандарди во уметноста на естетската стоматологија во согласност со современите светски стандарди и протоколи, Скопје, 2020.
31. Сертификат од Стоматолошкиот факултет во Скопје, за пасивно учество на Симпозиум „Инфективни заболувања во стоматологијата – орална манифестација и заштита“ на 16.1.2021, преку онлајн платформа одржан на Microsoft Teams.
32. Сертификат за пасивно учество на Симпозиум од МСД - Здружение на специјалисти по протетика со меѓународно учество „Примена на дигиталната технологија во стоматолошката протетика“, одржан онлајн на 13.3.2021 година.
33. Сертификат од МСД специјалисти по протетика за пасивно онлајн учество на Симпозиум „Пристап во современи протетички конструкции“, одржан на 2.10.2021 година.
34. Сертификат на МСД за Симпозиум на специјалисти по стоматолошка протетика „Најнови искуства во стоматопротетичката клиничка пракса“, одржан онлајн на 13.4.2022 година на Zoom платформата.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од целокупните презентирани досегашни активности кои ги реализирала д-р Будима Пејковска-Шахпаска, а ние како Рецензентска комисија ги елабориравме во овој извештај, се забележува и потенцира богата и широка активност во сферата на наставно-образовната, научноистражувачката, стручно-апликативната и организациско-развојната дејност.

Во согласност со Законот за високо образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и според целата приложена документација, може да се констатира дека кандидатката д-р Будима Пејковска-Шахпаска ги исполнува критериумите за да биде избрана во звањето насловен доцент и за целокупната активност има остварено (НИ=199 и САОР=12) или вкупно 211 поени.

Врз основа на приложениот материјал и изнесените податоци, според Правилникот за посебни услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, Рецензентската комисија со особена чест и задоволство му предлага на **Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип кандидатката д-р Будима Пејковска-Шахпаска да биде избрана за наставник во насловно звање насловен доцент за наставно-научната област протетика / поле стоматологија на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Катерина Златановска, вонреден професор, претседател, с.р.

Д-р Јулија Заркова-Атанасова, доцент, член, с.р.

Д-р Ивона Ковачевска, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ
за д-р Будима Пејковска-Шахпаска

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
	ВКУПНО					
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1	Монографија или научна (Труд бр. 1)	1	10	/	/	10
4	Научен труд објавен во меѓународно научно списание					
	- прв автор: Труд бр. 7, 9, 12, 17, 19, 20, 22, 24, 27			9	9	81
	- втор автор: Труд бр. 4, 6, 8, 29, 30			5	6	30
	- останати автори: Труд бр. 3, 5, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 21, 25	7	3	4	3	33
5	Труд со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научен собир Труд бр. 33, 43	/	/	2	3	6
6	Пленарно предавање на научен собир Труд бр. 44, 45	2	3	/	/	6
9	Учество на научен собир со реферат (постер/усно) во земјава и странство					
	Постер во зем. Труд бр. 31, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42	10	1	/	/	10
	во стр. Труд бр.	/	/	/	/	/
10	Одбранета докторска теза	1	8	/	/	8
11	Одбранета специјализација	1	6	/	/	6
12	Одбранета магистерска работа	1	4	/	/	4
14	Учесник во научен проект (максимум во 3 проекти) Под реден бр. 14.1, 14,2	2	2	/	/	4
20	Член на организационен или научен одбор на научен собир, фестивал Под реден бр. 20.1	1	1	/	/	1
	ВКУПНО					199

Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	Број	поени	
5	Труд во стручно (научно-популарно) списание Труд бр. 23, 26, 28	3	2	/	/	6
8	Учество на стручен собир со реферат (постер/усно) Труд бр. 32	1	2	/	/	2
19	Стручни награди и признанија Под реден бр. 19,1	1	4	/	/	4
	ВКУПНО					12
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					211

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА АСИСТЕНТ ЗА НАУЧНАТА ОБЛАСТ АНАТОМИЈА НА
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 2002-212/15 од 8.7.2022 година донесена на 8.7.2022 седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 8.7.2022 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на асистент за научната област анатомија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, во состав:

- **д-р Светлана Јовевска**, вонреден професор за наставно-научната област анатомија, вработена на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип;
- **д-р Џенгис Јашар**, насловен доцент во наставно-научната област патолошка анатомија на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип;
- **д-р Катерина Кубелка-Сабит**, насловен доцент во наставно-научната област патолошка анатомија на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весникот/ците „Слободен печат“ и „Коха“ од 23.06.2022 година и во предвидениот рок се пријави:

- **д-р Љупка Лазарева**, асистент на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатката **д-р Љупка Лазарева** е родена на 4 ноември 1990 година во Штип. Основно образование завршува во ОУ „Димитар Влахов“ во Штип со одличен успех (5,00). Средно образование завршува со одличен успех (5,00) во 2009 година во СОУ Гимназија „Славчо Стојменски“ - Штип. Во 2009 година се запишува на студии на Факултет за медицински науки - Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Општа медицина. Во 2015 година ги завршува студиите со просечен успех 9,93 за што се здобива со Пофалница од Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип за постигнат најдобар успех во студирањето (2015/2016). Во 2016 год. го положува државниот испит за лекар по Општа медицина. Во 2016 год. се вработува во ПЗУ „Д-р Драгица Атанасова“ - Штип како општ доктор. Во 2017 год. започнува со специјализација по Гинекологија и акушерство на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип и истата ја завршува во 2022 год., при што се здобива со звање специјалист по гинекологија и акушерство. Од 2019 год. е ангажирана како стручњак од пракса на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, а од 2020 год. е избрана за асистент на Факултетот за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип за наставно-научната област анатомија. Во 2021 год. се запишува на трет циклус студии од областа базични и клинички истражувања во медицината.

Општи услови за избор:

- Просечен успех на интегрирани студии од први втор циклус (360 кредити) - 9,93;
 - Научен степен – доктор по медицина;
 - Има објавено три научни труда во референтна научна публикација:
1. Lazareva Lj, Toneva A, “Single Pulmonary Round Mass In 19-Month-Old Female Child”. Presented at the 37th International Medical Scientific Congress for medical students and young doctors, Ohrid, Republic of Macedonia (10.05.2014 – 13.05.2014)

2. Lazareva Lj, Toneva A, "Epidural Analgesia in Intraoperative and Postoperative Period". Presented at the 37th International Medical Scientific Congress for medical students and young doctors, Ohrid, Republic of Macedonia (10.05.2014 – 13.05.2014)
3. Vasileva M, Lazareva Lj, Complications in pregnancy due to genetic mutations in women with a family history of Chronic venous insufficiency – case reports Global Journal of Clinical and Cosmetic Dermatology (21.3.2022 год.);
 - Има потврда за познавање на англиски јазик;
 - Покажува способност за изведување на високообразовна дејност;
 - Има препорака од двајца професори.

Посебни услови:

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Љупка Лазарева по завршувањето на студиите од 2016 год. е ангажирана како стручњак од пракса по предметот Микробиологија со паразитологија на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. Во периодот од 2018 до 2019 год. е ангажирана како стручњак од пракса по предметот Патофизиологија на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, а во 2020 год. е избрана за асистент на Факултетот за медицински науки - наставно научна област анатомија.

Научна евалуација на научните трудови на кандидатката д-р Љупка Лазарева

1. Lazareva Lj, Toneva A, "Single Pulmonary Round Mass In 19-Month-Old Female Child". Presented at the 37th International Medical Scientific Congress for medical students and young doctors, Ohrid, Republic of Macedonia (10.05.2014 – 13.05.2014).

Цели: Дијагноза и третман на атипична т.н. „кружна“ пневмонија кај 19-месечно дете предизвикана од *Mycoplasma pneumoniae*. **Заклучок:** За дијагноза на овој тип на пневмонија од корист се РТГ и Pneumoslides. КТ е од значење кога се присутни клинички знаци и симптоми кои не се карактеристични за пневмонија, кога сферичната консолидација на РТГ снимката опстојува и по третманот со антибиотици и кога постојат радиографски докази дека истата е со вонпулмонално потекло (калцификации, коскена деструкција). Третманот на овој тип на пневмонија е со антибиотици, но во случај на слаб одговор на истите и атипични резултати, диференцијално дијагностички да се земат предвид и други состојби кои можат на РТГ да дадат наод на поединечна овална маса, како на пр. конгенитални малформации, туберкулоза, апсцес, небактериски инфекции, неоплазми, ехинококна белодробна циста и сл.

2. Lazareva Lj, Toneva A, "Epidural Analgesia in Intraoperative and Postoperative Period". Presented at the 37th International Medical Scientific Congress for medical students and young doctors, Ohrid, Republic of Macedonia (10.05.2014 – 13.05.2014)

Цели: Укажување на бенефитите од епидуралната аналгезија во тек на интраоперативниот период и бенефитите на истата во текот на постоперативниот период. **Заклучок:** Се покажа дека епидуралната аналгезија не само што е добар начин за ослободување од болката кај пациентот во тек на постоперативниот период, туку и исто така помага во редукција на дозите на применетите анестетици во текот на операцијата, што е посебно многу корисно кај ризични пациенти и онаму каде што се очекува оперативната интервенција да трае подолго.

3. Lazareva Lj, Vasileva M, Complications in pregnancy due to genetic mutations in women with a family history of Chronic venous insufficiency – case reports Global Journal of Clinical and Cosmetic Dermatology (21.3.2022 год.).

Цели: Укажување на асоцираноста на наследната тромбофилија со абортуси, предвремено породување и/или интраутерин застој во растот на плодот, при што истото секогаш треба да се има предвид кај пациентки со фамилијарна историја за венска

болест. **Заклучок:** Скринингот на овие пациентки би можел да превенира понатамошни компликации во тек на бременост.

Пракса и обуки:

- 8.7.2011 – 22.7.2011 год. - Медицинска пракса во Универзитетска болница при Медицински факултет во Самара, Русија;
- 7.11.2011 – 18.11.2011 год. - Медицинска пракса во Специјална болница за хируршки болести „Филип Втори“;
- 2018-2019 год. – Обука и успешно положени тестови за Basic Life support, Advanced Life support, Pediatric life support и Trauma life support при Медицински симулациски центар – Скопје;
- 2014 год. - Basic Cardiopulmonary Resuscitation with the use of automatic external defibrillator, Ohrid, Republic of Macedonia (11.05.2014) Assoc. Dr M. Vavlukis, Dr I. Bojovski, Dr D. Kitanoski, Dr I. Kotlar, Dr F. Taneski – University Clinic of Cardiology, Skopje, Republic of Macedonia;
- 2019 год. – Twin pregnancy- management, risks and challenges;
- 2019 год. - Симпозиум „Новитети во асистираниот репродукција“;
- 2019 год. - The 6th Macedonian Ian Donald Course- Advances in ultrasound in Obstetrics, Gynecology and Neonatology;
- 2022 год. - Национална школа за патологија на цервикс, вагина, вулва и за колпоскопија – Белград.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на наведените податоци во извештајот и оценките за научно-стручната дејност на кандидатката д-р Љупка Лазарева, нејзината целокупна активност и искуството стекнато во наставната дејност, Рецензентската комисија констатира дека истата го исполнува условот за избор во звањето асистент од областа анатомија.

Таа покажува способност за научноистражувачка и организациско-развојна активност, што се гледа од нејзините објавени научни и стручни трудови и учество на научни конференции.

Рецензентската комисија со задоволство му препорачува на **Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип** кандидатката д-р Љупка Лазарева да биде избрана за асистент за научната област анатомија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Светлана Јовевска, вонреден професор, претседател, с.р.

Д-р Џенгис Јашар, насловен вонреден професор, член, с.р.

Д-р Катерина Кубелка-Сабит, насловен доцент, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ
„МЕТОДИ НА РАБОТА СО ДЕЦА СО ГОВОРНИ ПОРЕМЕТУВАЊА“;
ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ШУКРИЈЕ БАРУТИ,
ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр.0206-531/2 од 2.9.2022 година донесена на 53. електронска седница на Наставно-научниот совет на докторски студии на Кампус 4, одржана 2.9.2022 година, формирана е Комисија за оценка и одбрана на докторска дисертација со наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“, пријавена и изработена од кандидатката м-р Шукрије Барути, во состав:

- д-р **Даниела Коцева**, вонреден професор, претседател;
- д-р **Емилија Петрова Ѓорѓева**, редовен професор, член;
- д-р **Татјана Атанасоска**, редовен професор, екстерен ментор, член;
- д-р **Снежана Мирасчиева**, редовен професор, интерен ментор, член;
- д-р **Ирена Китанова**, вонреден професор, член.

Комисијата во наведениот состав, по прегледувањето на докторската дисертација, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација под наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“, пријавена и изработена од м-р Шукрије Барути е напишана на 160 страници, на А4 формат.

Докторската дисертација концепциски и содржински е поделена во 11 поглавја и посебно поглавје кое се однесува на библиографските единици кои се консултирани при изработката на трудот. На околу 160 страници се третирали прашања кои се тесно поврзани со темата како: вовед, цели на истражувањето кои се однесуваат на клучните истражувачки прашања, определби на основните термини кои се фокус на интерес во целиот докторски труд, предвидените и претпоставени истражувачки ограничувања. Заради поголема прегледност и разбирливост на темата, авторот анализира и проучува и други истражувања кои во одреден момент се блиски на предметот на истражување во трудот од аспект на развој на јазикот и говорот кај децата, развојните фази и знаците кои предупредуваат на проблеми со говорот. Второто поглавје се однесува на јазикот, говорот, гласот и комуникацијата, поими кои по својата феноменолошка природа се едни од клучните поими тесно поврзани со предметот на интерес во трудот. Следните неколку поглавја се однесуваат на неколку клучни прашања кои се суштина на проблемот на истражување како: нарушувања на говорот, со силна теориска поткрепа на одделни теориски учења, работата на наставничкиот кадар во образовните институции, како и стратегии на работа со деца со говорни нарушувања, односно конкретно стратегија на работа за секој вид нарушување кој е предмет на истражување како: пелтечење, нарушување на гласот, нарушување на артикулацијата, класификација на фонолошките процеси, диференцијална дијагноза, вербална диспраксија, дизартрија, преваленција на нарушувања на говорот. Потоа следат неколку поглавја каде што е претставена целокупната методолошка рамка на истражувањето во контекст на примерок, истражувачки методи и постапки, анализа на резултатите добиени во истражувањето. Последните поглавја се однесуваат на заклучните согледувања и препораки за работа што директно се израз на оригиналност и огромен придонес во работата со деца со говорни нарушувања и тоа преку конкретни упатства за работа со секој одделен вид на нарушување во говорот кај децата.

На крај е достапен и списокот на консултирана литература. За полесна достапност на содржината и целокупната концепција на трудот, поместени се делови кои се однесуваат на содржината, список на табели и список на библиографски единици. Добиените резултати од истражувањето се предмет на анализа и споредба и заради поголема прегледност се табеларно претставени и поместени во 9 табели.

Сите поглавја во трудот се тесно поврзани меѓу себе, содржински и концепциски компатибилни, па тешко може да се вреднуваат изолирано затоа што секое од нив има огромна вредност и во стручна и во јазична и во концепциска и во содржинска смисла, како стратегии на работа со говорни нарушувања кои се специфични и адекватни на нарушувањето, значењето на мултидисциплинарниот пристап во работата со деца со говорни нарушувања, создавање амбиентална средина за учење, теориските основи на говорните нарушувања, јасната поимска и термилошка дистинкција на секој вид говорно нарушување опфатено во истражувањето. Но, во интерес на просторот и времето, а со цел да се задржи вниманието, особено се истакнува делот кој се однесува на соодветните препораки. Имено, авторот во својата оригинална научноистражувачка работа на проблемот предлага одредени упатства за работа со деца со говорни нарушувања кои се ефективни и ефикасни, бидејќи се однесуваат на конкретен вид говорно нарушување и се алгоритамски и таксономски определени како:

- Упатства за работа со деца со артикулаторни и фонолошки нарушувања;
- Упатства за работа со деца со јазични тешкотии;
- Упатства за работа со деца со нарушување на флуентноста / пелтечење во говорот;
- Упатства за наставници при работа со ученици со пречки во гласот;
- Инструкции за работа со деца со дизартрија и вербална апраксија.

Предмет на докторската дисертација

Главниот фокус на оваа докторска дисертација беше да се разберат методите што ги користат наставниците кај децата со нарушувања во говорот и јазикот. Друг фокус е на разбирање на поделбата на говорните и јазичните нарушувања со кои се соочуваат малите деца. Последно, но не и најмалку важно, фокусот беше ставен на развивање различни стратегии кои наставниците можат да ги користат за работа со деца со јазични и говорни нарушувања, стратегии кои би ја направиле нивната работа попрецизна.

Цели и нивна разработка

Ова истражување има неколку цели и тоа:

Првата цел е да се разбере какви методи користат наставниците кај децата со нарушувања на артикулацијата.

Втората цел е да се разбере преку прегледот на литературата дали наставниците се обучени преку специјална обука, како да се приспособат методите на работа со овие деца.

Последната цел е да се даде големо значење на едукацијата на наставниците за методите и техниките кои треба да ги користат кај децата со нарушувања на говорот, и во овој случај може да се користи и како водич за работата на наставниците со овие деца.

Овие цели се во целост завршени и се реализирани со извршените анализи и мерења на податоците.

Научен придонес

Докторската дисертација под наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“ има голем научен придонес за што говорат резултатите а особено препораките кои се наведени на крајот од трудот. Истите се во контекст на унапредување на воспитно-образовната практика на секое образовно и институционално ниво, од една страна, но и дизајнирање на програмите за подготовка на идните воспитувачи и наставници во доменот на работа со деца со говорни нарушувања, од друга страна.

Оригиналноста на истражувањето има особено голем научен придонес и во делот на унапредување на културата на живеење во смисла на создавање амбиентална средина за деца со говорни нарушувања како во семејството, така и во институциите заради обезбедување соодветни услови за понатамошен успех на децата со говорни нарушувања.

Докторската дисертација изработена под менторство на проф. д-р Снежана Мирасчиева, редовен професор на Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како интересен ментор и проф. д-р Татјана Атанасоска, редовен професор на Педагошки факултет, Универзитет „Св. Климент Охридски“ во Битола, како екстерен ментор е успешно завршена. Трудот е јасно напишан, на научно и стручно ниво, испитувањата и анализите се добро систематизирани, добиените резултати се презентирани на ефективен и концизен начин и добиени се конкретни заклучоци. Оваа докторска дисертација обработува актуелна тема и содржи податоци од истражувања и литература што се карактеризираат со висок степен на научна и апликативна вредност.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Комисијата за оценка и одбрана детално ја разгледа докторската дисертација со наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“, пријавена и изработена од м-р Шукрије Барути, и донесе заклучок дека истата претставува оригинален, самостоен, прецизно дефиниран, јасно оформен научен труд со систематски разработена проблематика и оригинални научни истражувања и резултати. Докторската дисертација врз основа на содржината, обемот и постигнатото ниво на квалитет на научна работа ги задоволува и исполнува условите потребни за изработка на докторска дисертација.

Начинот на дистрибуција на резултатите, средување, класификација, анализа и компарација е согласно со природата на истражувањето и ги исполнува барањата на оригинално и вредно научно истражување со висока прагматична вредност и научен дострел во соодветната област.

Врз основа на претходно изнесеното, Комисијата има чест да му предложи на **Наставно-научниот совет на докторски студии на Кампус 4 да ја прифати позитивната рецензија на докторската дисертација со наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“, изработена од м-р Шукрије Барути и да одобри јавна одбрана на истата.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Даниела Коцева,

вонреден професор на Факултет за образовни науки,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, претседател, с.р.

Д-р Емилија Петрова Ѓорѓева,

редовен професор, на Факултет за образовни науки,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, член, с.р.

Д-р Татјана Атанасоска,

редовен професор, Педагошки факултет,
Универзитет Св. „Климент Охридски“ - Битола, екстерен ментор, член, с.р.

Д-р Снежана Мирасчиева,

редовен професор на Факултет за образовни науки,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, интересен ментор, член, с.р.

Д-р Ирена Китанова,

вонреден професор на Факултет за образовни науки,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „ЈАВНИ ФИНАНСИИ”
ОД АВТОРИТЕ ВОН. ПРОФ. Д-Р СТЕВАН ГАБЕР И
ВОН. ПРОФ. Д-Р ИЛИЈА ГРУЕВСКИ, ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 1202-92/6 од 222. редовна седница на Наставно-научниот совет на Економски факултет, одржана на ден 24.8.2022 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- **д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска**, редовен професор, Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип;
- **д-р Марија Гогова-Самоников**, вонреден професор, Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип,

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„ЈАВНИ ФИНАНСИИ” од авторите вонреден професор д-р Стеван Габер и вонреден професор д-р Илија Груевски**, наменет за студентите на прв и на втор циклус студии на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Економски факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот

Ракописот „Јавни финансии“ од авторите вон. проф. д-р Стеван Габер и вон. проф. д-р Илија Груевски претставува благодарен обид на авторите да понудат достојна и квалитетна литература, која навремено ќе ги рефлектира современите трендови во научната дисциплина јавни финансии, од една страна, а од друга страна, ќе им понуди на студентите учебник од кој ќе можат на ефикасен и ефективен начин да ја совладаат наставната материја од предметот Јавни финансии.

Овој ракопис е предвиден да се користи за предметот Јавни финансии, кој се слуша на прв циклус студии на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, но и за предметот Државни финансии, кој е содржан во наставните програми на втор циклус на студии на Економски факултет во Штип.

Учебникот е наменет да се применува за предметот Јавни финансии, кој се слуша на насоките:

- Финансии, задолжителен предмет, кој се слуша во 5. семестар со неделен фонд на 5 часови (2+2+1) или 6 ЕКТС кредити,
- Сметководство и ревизија, задолжителен предмет, се слуша во 7. семестар со неделен фонд на 5 часови (2+2+1) или 6 ЕКТС кредити,
- Бизнес економија, избран предмет, се слуша во 3. семестар со 4 часа неделен фонд (2+1+1) или 4 ЕКТС кредити и
- Маркетинг менаџмент, избран предмет, се слуша во 7. семестар со 4 часа неделен фонд (2+1+1) или 4 ЕКТС кредити.

Учебникот е предвидено да се користи и како задолжителна литература по предметот Државни финансии, кој се слуша на втор циклус студии во прв семестар со неделен фонд на 8 часови или 8 ЕКТС кредити при Економски факултет на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Оценката на Рецензентската комисија е дека ракописот „Јавни финансии“ е направен во согласност со наставната програма, која е предвидено да се изучува по предметот Јавни финансии на прв и втор циклус студии на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за обемот ракописот

Проблематиката која е предмет на обработка во учебникот е претставена во текст од вкупно 335 страници, каде што се инкорпорирани и стотина релевантни библиографски единици, како учебници, периодични списанија, законски прописи и бројни интернет страници. Текстот во трудот е поткрепен со табели и графикони кои треба да помогнат во доближување и поедноставно претставување на материјата до студентите. Трудот е пишуван во А4 формат со нормален проред, употребен е фонт Arial, големина на буквите 11. Применува АПА стил за референците и користената литература, согласно со Упатството за техничко уредување на учебници во електронска форма. Обемот на трудот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов

Рецензентите имаат сознание дека учебник со наслов „Јавни финансии“ не бил објавен на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, но постојат книги со таков наслов на други универзитети во државата од кои најрепрезентативен е учебникот „Јавни финансии“ од проф. д-р Живко Атанасовски, кој е објавен во 2004 година од Економски факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Овој учебник тековно се користи во наставната програма за предметот Јавни финансии. Сепак, долгата временска дискрепанца од неговото издавање до денес, односно 18 години, придонесе големи новини во делот на фискалната проблематика, особено во случајот со РС Македонија, да не бидат опфатени со него. Тоа нужно водеше до иманентна потреба за издавање на нов учебник од авторите вон. проф. д-р Стеван Габер и вон. проф. д-р Илија Груевски, кои го следат тој стил и наставна програма.

Временскиот фактор, како и потребата за искористување на потенцијалот за научен и научноистражувачки развој на авторите се сметаат за главни причини за одобрување на учебникот по Јавни финансии. Тоа, воедно, ги обврзува авторите така конципираниот материјал да го збогатат и надградат преку наредни изданија во рамките на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Краток опис на содржината

Ракописот „Јавни финансии“ од авторите вон. проф. д-р Стеван Габер и вон. проф. д-р Илија Груевски е конципиран во 10 поглавја и тоа: Вовед во јавни финансии, Економски функции на државата, Јавни расходи, Јавни приходи, Даноци и даночна политика, Останати јавни приходи, Јавен долг, Буџет и буџетска политика, Буџетски дефицит и Фискални правила.

Во првото поглавје се дава преглед на значењето на терминот финансии и подлабока експликација на развојот на науката за јавни финансии. Се објаснува улогата на јавните финансии во јавниот сектор, но и нивната улога во целокупната општествена репродукција. Потребата да се обезбедат квалитетни јавни добра и услуги, односно поголем степен на државен интервенционизам води кон понагласена анализа на јавните финансии и потребата за поголемо фискално оптоварување, кое треба да овозможи повеќе финансиски средства за нормално извршување на функциите на државата.

Токму *економските функции на државата*, како фундаментален аспект за потенцирање на оправданоста на државната интервенција, се содржани во второто поглавје и сметаат за темелна вредност на науката за јавни финансии. Тука посебно се опфатени најважните функции на државата, како што се алокациската функција, која треба да овозможи ефикасно задоволување на јавните потреби на граѓаните со јавни добра и услуги, екстерналиите, како екстерни ефекти поврзани со јавните добра, редистрибутивната функција, која има за цел да ја намали нееднаквоста помеѓу побогатите

и посиромашните граѓани, стабилизационската функција, како неопходен коректор на економските нерамнотежи, како и развојната и регулаторната функција.

Значењето на *јавните расходи* е опфатено во третото поглавје со кое се проучува причината за растечката тенденција на јавните расходи. Таквата зголемена интервенција на државата во економијата предизвикало потреба за одредени правила кои ќе ја рационализираат јавната потрошувачка. Други прашања кои се покриваат со ова поглавје се поврзани со видовите и поделбите на јавните расходи, причините за раст на јавните расходи, но и нивната структура во РС Македонија.

По описот на јавните расходи, кои се причина за наплата на јавните приходи, се пристапува кон анализа на *јавните приходи*, кои се содржани во четвртото поглавје. Се дава осврт на карактеристиките на јавните приходи, нивната класификација, но и структурата на јавните приходи во РС Македонија, при што се дава поблизок приказ на приходите во нашата држава.

Петтото поглавје пристапува кон обработка на *даноците и даночната политика*. Започнува со основните обележја на даноците, нивните цели, кои, освен фискални, може да бидат и нефискални (економски, социјални, демографски и слично), а потоа продолжува со описот на фундаменталните елементи на даноците без кои тешко може да се разбере суштината на даноците. Вечните дебати и дилеми за изборот на моделот на оданочување, пропорционално или прогресивно, односно ефикасноста на даноците или правичноста во оданочувањето, исто така се предмет на опсежна анализа со што се овозможува темелно сфаќање на овој дел од даночната политика. Друга тема која е поврзана со даночната политика се принципите на оданочување, каде што се дава еден еволутивен приказ на нивниот развој, а потоа се прибегнува кон темелно проучување на економските и социјално-политичките принципи на оданочување. Воведувањето на данок води кон промени во однесувањето на даночните обврзници, кое во голема мера ќе зависи од висината на воведениот данок, односно поголем данок, поголеми дисторзии и обратно. Во тој контекст државата се труди преку даночните олеснувања да овозможи отстапување од општиот режим на оданочување, при што ќе се поттикне економската активност кај граѓаните и компаниите. Сепак, во голем дел од случаите имаме ситуации кога данокот се пренесува на други лица и се менува крајниот носител на даночниот товар или даночниот дестинатор. Даночната евазија го прикажува законското и незаконското поведение на даночните обврзници на секоја наметната даночна обврска, како и факторите кои доведуваат до навиката да не се плаќаат даноците. Како прашање кое заслужува осврт во овој дел од книгата е хармонизацијата на даноците, како предизвик во даночната политика во процесот на пристапување кон ЕУ со која се врши усогласување на даночните прописи со даночните директиви на ЕУ. Слободното движење на стоки, услуги, работна сила и капитал го иницирало проблемот со меѓународното двојно оданочување, коешто соодветно е застапено преку објаснување на причините кои доведуваат оваа негативна појава во оданочувањето. Последните точки од ова поглавје се резервирани за класификацијата на даноците, но и економската поделба на даноците, при што се добива појасна претстава за видовите и намената на секој вид на данок. Посебно внимание се посветува на даночниот систем на РС Македонија и најважните даноци кај нас, како што се даноците на доход, даноците на имот и даноците на потрошувачка.

Шестото поглавје ги анализира *останатите видови на јавни приходи*, кои, исто така, се јавуваат како значаен извор на финансиски средства за државата. Тука се мисли на царините, таксите, придонесите и парафискалните и нефискалните приходи.

Потребата за користење на туѓи извори на средства за финансирање на буџетскиот дефицит на државата доведе до тоа *јавниот долг* да добие улога на поредовен извор за финансирање на активностите на државата. Сите аспекти поврзани со јавниот долг, како дефинирањето, видовите, емисијата, конверзијата и консолидацијата, амортизација, но и теориите за јавен долг се содржани во седмото поглавје. Тоа овозможува подобро

запознавање со предностите и недостатоците на овој вид на финансирање на државата и зошто државата треба да биде многу внимателна кога прибегнува кон користење на овој начин на финансирање.

Осмото поглавје дава есенцијален увид на *буџетот и буџетската политика*, како и на сите релевантни аспекти поврзани со него. Поаѓа од експликација на основните карактеристики на буџетот, посебни и општи, бројните буџетски принципи, кои треба да овозможат прудентна и дисциплинирана буџетска политика, буџетската процедура, која буди најголем интерес кај пошироката научна и стручна јавност, бидејќи дава можност да се запознаеме со плановите на државата за јавна потрошувачка во наредната фискална година, но и современите теории на буџет преку кои се согледува правецот во кој ќе се движи буџетската политика.

Во деветтата глава од книгата се објаснува концептот на *дефицитно буџетско финансирање* во фазата на експанзивна фискална политика со која се поттикнува потрошувачката и економскиот раст. Притоа, анализира два вида на дефицитно финансирање: задолжување и емисија на пари. Овој концепт не поаѓа од системот на покривање на буџетскиот дефицит, што е битно за емисијата на пари, стабилноста на економијата, формирањето на акумулации за развој и инвестиции. Всушност, во овој сегмент се прикажува резултатот од притисокот на државата на пазарот на капитал и нејзиното влијание врз движењата на каматните стапки, а од друга страна, ограничувањето на процесот на инвестирање поради растот на каматните стапки. Овој феномен на „истиснување на приватните инвестиции“ се посматра, од една страна, преку фактот што структурата на пазарот не се менува значајно, зголемената побарувачка за потрошувачка не е во состојба да создава доход, мултипликативните ефекти изостануваат (поради падот на инвестициите), принципот на акцелерација е лимитиран. Од друга страна, употребата на дефицитното финансирање за поттикнување на растот и извлекување на економијата од рецесија не може веднаш да се прекине, бидејќи се продолжува со покривањето на буџетските програми со што се навлегува во дефицитно финансирање и во тек на експанзивна фаза на економијата. Трето, константниот буџетски дефицит ја прави оваа политика нееластична, преку нееластични државни расходи, при што дефицитното финансирање ја продлабочува економската и финансиската нерамнотежа, доведувајќи до криза на државните финансии. Понатаму авторите го образложуваат покривањето на буџетскиот дефицит преку емисија на пари што доведува до пораст на паричната маса во оптек и до иницирање на инфлаторната спирала на трошоците. Порастот на буџетскиот дефицит го забрзува растот на паричната маса, доведува до притисок на финансискиот пазар и раст на каматните стапки. Значи овде се согледува како дефицитното финансирање и политиката на скапи пари, насочена кон стабилност на цените во краток период, се во колизија. Претераното трошење на државата, порано или подоцна, доведува до високи реални каматни стапки, а во отворена економија и до висок реален девизен курс со цел да се одржи стабилноста на цените и платно - билансната рамнотежа. Со други зборови, покрај ефектот на истиснување на приватните инвестиции, подетално се согледуваат ефектите од мултипликаторот како позитивен ефект врз растот, ефектот врз девизниот курс кој во различни земји - различно реагира и ефектот на „дефицити близнаци“ како забележителна појава во 80-тите години на минатиот век во САД, односно дека политиката на буџетски дефицит водела кон неминовен трговски дефицит во платниот биланс.

Десеттото поглавје, *фискални правила*, се фокусира на примената на фискални правила во буџетскиот процес, а кои се во насока на ограничување на политиката на растечки фискални дефицити. Започнува со објаснување на премисата дека правилата на буџетскиот процес имаат мултипликативни цели, кои ја детерминираат потребата да бидат анализирани од аспект на повеќе критериуми - едноставност, транспарентност, флексибилност, компатибилност со структурни реформи, но и примената на аналитички осврт на различните видови на фискални правила. Понатаму се утврдува како одреден

сет на правила може да го олесни економското закрепнување и растот преку одржување на долгорочна фискалната одговорност и одржливост и краткорочна макроекономска стабилност. Потоа се продолжува со анализа на мерките за алтернативна фискална контрола во согласност со овие и други критериуми, како што се способноста да се одржат цврсти операции на државата за да се постигнат долгорочно поставените политички цели, вклучувајќи го финансирањето на јавните инвестиции.

ЗАКЛУЧОК

Ракописот „Јавни финансии“ од авторите вон. проф. д-р Стеван Габер и вон. проф. Илија Груевски претставува квалитетно научно дело, кое е добро структурирано со внимателно селектирани поглавја, кои ги опфаќаат најважните сегменти од јавните финансии, како и дело со кое на едноставен и разбирлив начин се објаснуваат фискалните аспекти во јавните финансии. Авторите, при обработката на ракописот, почнуваат со елаборација на основните аспекти на научната дисциплина на јавни финансии, потоа продолжуваат со темелно и надградено толкување на функциите на државата, аналитичко обработување на јавните расходи и јавните приходи, како и со адекватен осврт на нивната состојба во РС Македонија. Таквиот фундаментален пристап во обработката на материјата е проширен со анализа на јавните приходи и останатите јавни приходи, но и со најзначајниот дел - даноците, кои имаат суштествена важноста за полнењето и стабилноста на буџетот. Материјалот се комплетира со опфатот на буџетот и буџетската политика, буџетскиот дефицит и фискалните правила. Тенденцијата кон дефицитно буџетско финансирање наметнало потреба за воведување на инструменти за регулирање и ограничување на задолженоста на државата, што, пак, навремено е инкорпорирано во овој учебник од страна на авторите.

Врз основа на изнесеното, но и работните опуси на авторите, заклучокот на комисијата е дека тие се етаблирани научни работници во својата научна област и располагаат со исклучителни педагошки predispozicii за вршење на наставно-научна и научноистражувачка дејност.

Рецензентската комисија констатира дека поднесениот ракопис е учебник и ги задоволува сите критериуми за објавување. Соодветно на тоа, Комисијата дава позитивна препорака до **Наставно-научниот совет на Економски факултет во Штип да се пристапи кон издавање на учебник по „Јавни финансии“ од авторите вон. проф. Стеван Габер и вон. проф. д-р Илија Груевски.**

Рецензенти

Д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска, редовен професор, с.р.
Д-р Марија Ѓогова-Самоников, вонреден професор, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ОСНОВИ НА ГМО”
ОД ВОН. ПРОФ. Д-Р ФИДАНКА ТРАЈКОВА,
ЗЕМЈОДЕЛСКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 1302-131/9 од 204. редовна седница на Наставно-научниот совет на Земјоделски факултет, одржана на 26.8.2022 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р **Лилјана Колева-Гудева**, редовен професор на Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип,
 - д-р **Наталија Маркова-Руждиќ**, вонреден професор на Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип,
- за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис за учебникот **„ОСНОВИ НА ГМО” од авторката вон. проф. д-р Фиданка Трајкова**, наменет за студентите на прв циклус студии на Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Земјоделски факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот за учебникот „Основи на ГМО”, од вон. проф. д-р Фиданка Трајкова, е концептиран и пишуван според Наставниот план и програма на предметот Основи на ГМО, кој се изучува на студиите од прв циклус на Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” - Штип, на студиските програми Градинарство и Поледелство во трета година, шести семестар, како задолжителен предмет со неделен фонд на часови 2+2+1, вкупен фонд од 180 часови и 6 ЕКТС. Ракописот во целост ја опфаќа наставната материја за студиските програми за кои е наменет, а студентите со стекнатите знаења од претходните години добиваат надополнети релевантни познавања од областа на генетски модифицираните организми, со посебен акцент на креирањето на современи генетски модифицирани растителни култури.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот за учебникот „Основи на ГМО” е напишан на 182 страници, на А4 формат, фонт Arial, со големина 11 и нормален проред и е во согласност со Упатството за техничко уредување на учебници и учебни помагала во електронска форма на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип. Ракописот содржи 65 фотографии, 4 табели, 7 прилози, 56 фусоноти и 172 референци. Обемот и содржина на ракописот во целост ги задоволуваат критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Ракописот е напишан на македонски јазик, со јасен, концизен и недвосмислен стил, разбирлив за студентите, со користена соодветна стручна терминологија, која ми овозможува на студентите и другите читатели да го совладаат и разберат мултидисциплинарноста на создавањето и употребата на генетски модифицираните организми.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Универзитетски учебник со ист наслов на македонски јазик досега не е објавен во Република Северна Македонија. Во последните години објавени се неколку учебници и книги од областа на генетиката и

молекуларната биологија и сродни области на македонски јазик, но учебникот со наслов „Основи на ГМО“ од авторката Фиданка Трајкова е првиот универзитетски учебник кој има мултидисциплинарен карактер и опфаќа сложени, но темелно прикажани научни теми за генетски модифицираните организми. Ракописот ги задоволува барањата на наставната материја, а потребата за објавување на поднесениот ракопис е повеќе од оправдана. При изработката на овој ракопис авторката консултирала релевантни научни извори кои се однесуваат на современите приоди во обработка на предвидените наставни содржини, но и литература за понатамошно проширување на сознанијата поврзани со методите на создавање на генетски модифицираните организми, нивната употреба во земјоделското производство, како и другите сродни области.

Краток опис на содржината: Ракописот започнува со краток ПРЕДГОВОР, со што авторката ги воведуваат студентите и сите други читатели во основната содржина на учебникот.

СОДРЖИНА на поглавјата, следи по предговорот, со што го олеснува следењето на напишаниот материјал. Детална разработка на предметната програма за предметот Основи на ГМО е распоредена во осум поглавја, а на крајот се дадени прилози и листа на референци за користената литература и веб страници.

Првото поглавје ВОВЕД се осврнува на позначајните откритија што довеле до потребата за создавање на генетски модифицирани организми, со посебен осврт на генетски модифицираните култури. Даден е хронолошки опис на позначајните настани кои ја најавуваат ерата на генетските модификации што почнува од 80-тите години од минатиот век и сите изминати 40 години се одликуваат со голем број научни истражувања кои имаат практична примена.

ГЕНЕТСКИ МОДИФИЦИРАНИ ОРГАНИЗМИ е поглавје во кое се објаснуваат сите чекори кои се користат за криерање на генетски модифицираните организми преку досегашните достапни методи на модерната молекуларна биологија и биотехнологијата.

Во поглавјето ЗЕМЈОДЕЛСКО ПРОИЗВОДСТВО И ГЕНЕТСКИ МОДИФИЦИРАНИ ОРГАНИЗМИ се објаснети трите најголеми предизвици кои се наведуваат како причини за барање решенија во дизајнирањето генетски модифицирани организми и произведувањето на генетски модифицирана храна, како и предностите за нивно креирање во однос на добивањето на сорти и хибриди со класична селекција. Даден е детален приказ на растот на глобалното производство на генетски модифицирани култури, нивните приноси и економската вредност во споредба со конвенционалните култури.

ГЕНЕТСКИ МОДИФИКАЦИИ НА АГРОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ ВО РАСТЕНИЈА е четвртото поглавје во кое се наведени сите досегашни агрономски карактеристики на растенијата кои се предмет на генетска модификација. Авторката направила детална анализа на генетските модификации за креирање на трансгени растителни култури отпорни на различни хербициди, генетски модификации на растенија отпорни на инсекти и отпорни на вируси. Во ова поглавје, покрај генетските модификации за подобрување на растителните култури во однос на стрес предизвикан од биотски фактори, направена е детална анализа на растителните култури модифицирани за квалитетните својства на нивните плодови, како и тековните истражувања за генетска манипулација во однос на подобрена фотосинтеза, азотофиксација и отпорност на абиотски стрес кај растителните култури.

Поглавјето ГЕНЕТСКИ МОДИФИЦИРАНИ КУЛТУРИ СО ПОСЕБНО ЗНАЧЕЊЕ е посветено на FLAVR SAVR доматот, Roundup Ready културите, златниот ориз и Vt културите како трансгени култури кои имаат посебно значење, не само од аспект на земјоделското производство, туку и од научен, економски, социолошки и културолошки аспект. Авторката направила детална анализа на сите чекори од идеја до комерцијализација на секоја од овие култури, вклучително и нивниот прием од страна на академската, стопанската и пошироката јавност.

ГЕНЕТСКИ МОДИФИКАЦИИ КАЈ НЕРАСТИТЕЛНИ ОРГАНИЗМИ е шестото поглавје во кое детално се опишани сите позначајни генетски трансформации направени на бактерии, габи и животни, со посебен акцент на генетски трансформации кај животните значајни за земјоделското производство или организми кои се генетски модифицирани за потребите на модерната хумана медицина.

Седмото поглавје се однесува на ГЕНЕТСКИ МОДИФИЦИРАНИ ОРГАНИЗМИ И НИВНАТА БЕЗБЕДНОСТ. Во ова поглавје се обработени сите аспекти на безбедноста на генетски модифицираните организми и нивното можно влијание на животната средина, здравјето на луѓето и животните. Безбедноста на генетски модифицираните организми е објаснета преку три студии на случај како што се ризикот за животната средина во Европа од протек на гени на пченица, случајот на протек на гени од ориз LibertyLink 601 и анализа на ризик предизвикан од комерцијалната употреба на StarLink пченката.

ЕВОЛУЦИЈА НА РЕГУЛАТОРНИ ПОЛИТИКИ ЗА ГЕНЕТСКИ МОДИФИЦИРАНИ КУЛТУРИ И ХРАНА е осмото поглавје во кое се објаснети принципите на кои се базира меѓународната регулатива за генетски модифицираните растенија и храна. Во поглавјето е направена детална анализа на регулативата и одговорните тела за регулирање на генетски модифицираните организми и храна во САД, ЕУ и Република Северна Македонија. Деталното претставување на регулаторните системи во различни држави покажува дека одобрувањето на генетски модифицираните организми за комерцијална употреба значи долг административен пат со поднесување на детални студии, анализи и докази за безбедноста и отсуството на негативни ефекти на генетски модифицираните организми и храната која е добиена од нив врз животната средина и здравјето на луѓето и животните.

Во деветтото поглавје РИЗИЦИ И КОНТРАВЕРЗНОСТИ ЗА ГЕНЕТСКИ МОДИФИЦИРАНИТЕ ОРГАНИЗМИ се дискутирани повеќе аспекти на прифаќање на генетски модифицираните организми и храна. Направена е анализа на јавната перцепција, отпорот на пошироката јавност кон нив, како и причините за тој отпор. Опфатена е и контроверзноста поврзана со количината на употреба на пестициди во производството на генетски модифицирани култури, како и големината на економскиот бенефит од истите. Една од најголемите контроверзности е поврзана со интелектуалната сопственост на карактеристиките на трансгените растенија, со обидот за креирање на „терминатор семе“ како техника за заштита на интелектуалната сопственост во индустријата за генетски модификации.

Делот ПРИЛОЗИ содржи вкупно седум прилози во форма на табели кои се дадени како појаснување на материјалот презентираан во различни поглавја од учебникот.

Во делот за КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА И ВЕБ-СТРАНИЦИ авторката наведува 101 референци и 71 користени веб-страници, или вкупно 172 користени литературни податоци. Користената литература правилно е цитирана за оформувањето на тематските поглавја за добивање на една компактна содржинска целина во учебникот „Основи на ГМО“. Наведената користена литература е од најнов датум.

ЗАКЛУЧОК

Ракописот за учебникот со наслов „Основи на ГМО» од авторката проф. д-р Фиданка Трајкова во целост ги задоволува потребите на Наставниот план и програма за истоимениот предмет на студиите за прв циклус на Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип. Тематските поглавја се напишани со разбирлив и јасен стил, системски и прегледно се образложени, со што студентите можат лесно да ја следат и разберат суштината на методите во создавањето на генетски модифицираните организми, како и нивната примена во современото земјоделски производство. Согласно со Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, учебникот ги исполнува сите стандарди за публикување поради што сметаме дека ќе биде од голема корист за студентите во совладувањето на овој предмет. Како наслов кој за првпат се објавува на македонски јазик ќе биде од значење и за стручната и научната фела од областа на растителната биотехнологија, но и пошироко во сите области на биолошките и биотехничките науки.

Според сето погоре наведено, Рецензентската комисија има особена чест и задоволство да му предложи на **Наставно-научниот совет на Земјоделски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип** ракописот „Основи на ГМО» од вон. проф. д-р Фиданка Трајкова да биде издаден како учебник за студентите на Земјоделскиот факултет, а воедно да им предложи на органите на Универзитетот „Гоце Делчев” во Штип негово понатамошно објавување.

Рецензенти

Д-р Лилјана Колева-Гудева, редовен професор, с.р.

Д-р Наталија Маркова-Руждиќ, вонреден професор, с.р.

*Рецензијата ја подготвуваат најмалку двајца наставници од потесната научна област од која е ракописот (учебник, скрипта или учебно помагало). Рецензентите ги избира наставно-научниот совет на факултетот. Ако рецензентите во рок од 3 (три) месеци не ја поднесат рецензијата, наставно-научниот совет на факултетот, избира други рецензенти, при што не може да остане член од првобитниот состав. Рецензиите за ракописот се објавуваат во Универзитетски билтен.

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ПАЗАРИ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА“ ОД
ВОН. ПРОФ. Д-Р ДРАГАН МИНОВСКИ, ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 1802-67/4 од 13.6.2022 година донесена на 180. редовна седница на Наставно-научниот совет на Електротехнички факултет, одржана на 13.6.2022 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- **д-р Василија Шарац**, редовен професор на Електротехнички факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
 - **д-р Миле Спировски**, редовен професор на Технички факултет – Битола при Универзитет „Св. Климент Охридски“ – Битола
- за изготвување извештај, рецензија на приложениот ракопис **„ПАЗАРИ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА“ од вон. проф. д-р Драган Миновски**, наменет за студентите од Електротехнички факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Електротехнички факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Учебникот „ПАЗАРИ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА“ првенствено е наменет пред сè за студентите од електротехничката струка на прв циклус студии од насоката Електроенергетика и обновливи извори на енергија на Електротехнички факултет при Универзитет „Гоце Делчев“, како основен учебник по предметот **Пазари на електрична енергија**, што се изучува во VII семестар од нивните четиригодишни студии. Содржината на учебникот е приспособена на Наставната програма по овој предмет со фонд на часови 2+2+1 и комплетно ја покрива материјата предвидена за изучување на предметот Пазари на електрична енергија.

Истиот учебник може да го користат и останатите технички факултети на Универзитетот „Гоце Делчев“.

Податоци за обемот на ракописот: Учебникот е напишан на А4 формат, нормален проред, фонт Arial со македонска поддршка, големина на буквите 11 и има вкупно 144 страници. Ракописот исто така содржи 82 слики, 73 формули и 24 табели кои се во функција на основниот текстуален материјал. Предложениот обем и содржина ги задоволуваат критериумите според предвидениот број часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. Ракописот е подготвен да даде и дополнителни сознанија од областите на пазарите со електрична енергија, согласно со пропишаните наставни програми и барањата кои се поставуваат пред студентите од Електротехнички факултет. Начинот на изложувањето на материјалот и пристапот кој го користи авторот е во склад со потребите и техничките предзнаења кои треба да ги имаат студентите.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Според нашите сознанија, ваква едиција која по обемот и содржината ја обработува проблематиката на пазарите со електрична енергија, а која е во согласност со актите на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, не е објавена.

Краток опис на содржината: Учебникот е напишан со јасен и разбирлив јазик. Ракописот методолошки е структуриран во пет (5) посебни делови, односно глави, при што секоја глава сама за себе претставува една заокружена целина.

Во првата глава на овој учебник е даден опис на основите на пазарите на електрична енергија. Во оваа глава е разработен и историјатот на либерализација на пазарите со електрична енергија, како и развојот на истите низ годините. Анализирани се правата и улогите на сите учесници на пазарот со електрична енергија, но и различните начини за организирање на пазарите на електрична енергија. Детално се анализирани и презентирани можните начини на организирање на пазарите со електрична енергија, како и намената за која се користат. На крајот од оваа глава е даден еден осврт за предизвиците на пазарите со електрична енергија поради сè поголемата застапеност на обновливите извори во електроенергетскиот систем и енергетската транзиција.

Во втората глава детално е објаснет начинот на тргување со електричната енергија ден однапред на пазарот, основната платформа за тргување со електричната енергија во денешно време. Авторот јасно го објаснува преминот од тргување со билатерални договори, кон еден потранспарентен начин на тргување, прифатен од многу земји во ЕУ, пазар на тргување со електрична енергија на ден однапред основа. Во оваа глава презентирани е начинот на поднесување на аукциите (понудите од продавачите и купувачите) на централизираниот пазар со електрична енергија, како и порамнувањето на пазарот со електрична енергија. Порамнувањето на пазарот на електрична енергија е презентирани како еден оптимизационен проблем, кој со решавање на сет равенства и ограничувања поврзани со физичките особености на електричната енергија како роба на пазарот, на крајот ги дава распределбите на енергија на сите учесници на пазарот со електрична енергија за секој трговски интервал, но и цената на порамнување на централизираните тргувања со електрична енергија. По анализа на начинот на порамнување на пазарот, дадена е анализа на мрежните и зонските аспекти при тргувањето со електричната енергија.

Во втората глава како централна глава во учебникот дадени се и начините на распределба на капацитетите за размена на енергија помеѓу операторите на електроенергетските системи, како и начинот на тргување со прекуграничните капацитети како клучен дел во трговијата со електрична енергија на либерализираните пазари.

Како основни продукти на пазарот со електрична енергија, на јасен и недвосмислен начин, дадени се структурите и карактеристиките на базниот профил за испорака на електрична енергија на пазарите - Base-load Power, врвниот профил - Peak-load Power, профилот за испорака на електрична енергија надвор од врвното оптоварување - Off-peak-load Power, профилот за испорака на електрична енергија при високо оптоварување High-tariff Power, како и профилот на испорака на електрична енергија при ниско оптоварување Low-tariff Power/Price. На крајот на оваа глава е дадено влијанието на регулаторните аспекти и механизми за поддршка на одредни производни капацитети од обновливи извори на енергија врз либерализираното тргување со електричната енергија.

Авторот јасно ги објаснува 3 вообичаени механизми за поддршка на пазарот за обновливите извори на енергија и тоа:

- Feed-in-tariff (FIT) – гарантирани тарифи;
- Fixed feed-in premium (FIP) – гарантирани премиуми;
- Contract for difference (CfD) (sliding premium) – договори за разлика (лизгачки премиуми).

Во третата глава е дадена анализа на тргувањата со електричната енергија во текот на денот – intraday market, организиран од страна на операторот на пазарот, како и анализа на балансниот пазар на електрична енергија, кој е организиран од страна на систем операторот. Јасно е опишана секоја акција на учесниците на пазарот од добивањето на пазарните резултати, односно од направеното порамнување на пазарот за сите учесници,

до реалните испораки и потрошувачка на електричната енергија. Преку примери е опишано и анализирано оперирањето на овие два пазари со електрична енергија: тргувањето во текот на денот и тргувањето со балансна енергија. Објаснет е начинот на порамнување на овие два пазари, слично како и кај порамнувањето на ден однапред пазарот, преку еден оптимизационен проблем, кој со решавање на сет равенства и ограничувања поврзани со физичките особености на електричната енергија како стока на пазарот ни ги дава бараните резултати поврзано со определување на распределените количини на енергија, но и цената на порамнување.

Во глава четири авторот ги објаснува системските услуги во електроенергетскиот систем, како и тргувањето со овие услуги од страна на операторот на пазарот, за кого и се наменети и учесниците, односно понудувачите. Во оваа глава од сетот системски услуги во електроенергетскиот систем главен акцент и анализа е ставен на оние кои се поврзани со регулацијата на фреквенцијата во системот, како примарна, секундарна и терциерна резерва и регулација. Објаснети се и двата пристапа при активирањето на овие услуги се со цел да му се помогне на системот: реактивен (корективен) пристап и проактивен (превентивен) пристап.

При наплатите на овој пазар на системски услуги и системска резерва во електроенергетскиот систем, објаснети се начините на наплата за резервиранiot капацитет и за испорачаната енергија, согласно со активираната регулација.

Глава пет е со наслов „Структура на цената на електричната енергија за крајните потрошувачи“. Суштината на оваа глава е да им ја даде на читателите, студентите, јасната слика за тоа од кои се елементи е составена крајната цена на електричната енергија, што ја плаќаат потрошувачите. Дадена е споредба на цените на електрична енергија во ЕУ и кај нас, по различни сегменти.

Во втората, третата и четвртата глава разработени се неколку примери со кои читателите можат подетално да ги разберат основите на функционирање на пазарите на електрична енергија, тргнувајќи од оние кои се организирани од операторот на пазарот (тргување ден однапред и во текот на денот), така и оние кои се организирани од страна на операторот на системот (пазарот на системски услуги и балансниот пазар на електрична енергија).

На крајот од учебникот е дадена листа на библиографските единици кои авторот ги консултирал и ги користел при пишување на ракописот. Дел од оваа богата литература може да се најде во електронска форма на интернет и може слободно да се користи од страна на читателите за продлабочување на сопствените знаења од некои области кои се дел од овој ракопис.

Рецензентите при ревизијата на ракописот можеа да констатираат извонредна систематичност во презентирањето на содржините на ракописот. Авторот покажува големо стручно познавање на третираната проблематика, комбинирање на темите и создавање на една суштинска целина која создава простор, не само за запознавање со проблематиката од страна на студентите, туку и за понатамошни анализи, размислувања и продлабочувања на знаењето од пазарите со електрична енергија.

ЗАКЛУЧОК

Овој учебник претставува основа во изучување на тематиката која се однесува на пазарите со електрична енергија кои се изучуваат како во електротехничките науки, така и во економските науки. Секоја глава е објаснета со голем број на примери преку кои студентите многу полесно може да ја разберат проблематиката која ја изучуваат. Со добро познавање на материјата опишана во овој учебник студентите без тешкотии ќе ја следат наставата во следните семестри.

Врз основа на изложеното може да се заклучи дека предложениот ракопис насловен како „**ПАЗАРИ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА**“ може, со задоволство, да биде предложен како учебник согласно студиските програми и наставните планови по предметот **Пазари на електрична енергија** што се изучува на Електротехнички факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Ракописот од педагошки и стручен аспект го поседува потребното стручно и едукативно ниво соодветно за студентите од прв циклус студии.

Оттука, на **Наставно-научниот совет на Електротехнички факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип со задоволство му предлагаме ракописот „ПАЗАРИ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА“ од вон. проф. д-р Драган Миновски да го прифати како УЧЕБНИК по предметот Пазари на електрична енергија на Електротехнички факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.**

Рецензенти

Д-р Василија Шарац,
редовен професор,
Електротехнички факултет,
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, с.р.

Д-р Миле Спировски,
редовен професор,
Техничкиот факултет – Битола,
Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола, с.р.

ПРЕГЛЕД
на наслови на теми за изработка на магистерски и специјалистички трудови
одобрени од наставно-научниот совет на единицата

	Наслов на тема	Одлука	Ментор	Студент
ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ	1. Компаративна анализа и моделирање на трифазни синхрони мотори со површински поставени магнети на роторот	1802-79/6 од 6.9.2022 г.	Проф. д-р Василија Шарац	Сара Анева